

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

на тему: **Формування та використання оборотного
капіталу авіабудівних підприємств**

Виконала:

Шереметинська Олександра Геннадіївна
студентка спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Керівник:

Конєва Ірина Іванівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Дейнека Ольга Валеріївна

к.е.н., доцент кафедри фінансових технологій та
підприємництва

Рецензент:

ННІ Бізнесу, економіки та менеджменту СумДУ

АНОТАЦІЯ

Шереметинська О. Г. Формування та використання оборотного капіталу авіабудівного підприємства.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», СНАУ, Суми - 2023 р. – Рукопис

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні та методичні аспекти формування та використання оборотного капіталу авіабудівного підприємства. Розглянуто особливості, що здійснюють вплив на функціонування авіабудівних підприємств в сучасних економічних умовах.

Визначено, що наявність оборотних капіталу є однією з важливих умов безперервності виробничо-господарської діяльності підприємства та відповідно визначається безперервністю руху оборотного капіталу, оскільки є його матеріалізованою формою. Процес операційної діяльності супроводжується трансформацією матеріалізованих форм оборотного капіталу та обумовлює його безперебійний кругообіг.

Запропоновано проводити аналіз та оцінку ефективності використання оборотного капіталу за певним набором фінансових показників – ефективність використання грошових коштів, ефективність використання джерел фінансування оборотних активів, ризикованість джерел фінансування оборотних активів, ризиковість оборотних активів. Визначено інтегральний показник ефективності використання оборотного капіталу за впливу фондів віддачі і рентабельності оборотного капіталу.

Розрахунки показують, що інтегральний показник ефективності використання оборотного капіталу ДП «Антонов» зменшується на 0,02, що вказує на невелике зниження ефективності використання оборотних активів. Поглиблений аналіз показує, що існують резерви для підвищення ефективності управління оборотним капіталом. Загальна ефективність використання оборотних коштів не досягає високого рівня, що свідчить про необхідність підвищення її якості.

Підприємство має проблеми у збалансованості надходження та витрачання грошових коштів, що може призводити до зниження ефективності управління оборотними коштами. Рівень ефективності залишається низьким, і це вказує на необхідність вжиття заходів для покращення ситуації.

Запропоновано використання банківського факторингу як ефективного методу рефінансування дебіторської заборгованості для ДП «Антонов» від АТ «Укресімбанк». Такий підхід дозволяє підприємству швидко отримати доступ до грошових коштів, покращуючи їхні фінансові показники та ліквідність. Важливо також враховувати вартість факторингу, яка може включати комісії та відсотки за послуги банку.

Ключові слова: оборотний капітал, виробничі запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти, прибуток, власний капітал, залучений капітал, банківський факторинг.

ANNOTATION

Sheremetynska O. Formation and use of working capital of an aircraft construction enterprise.

Qualification work on specialty 072 "Finance, banking and insurance", SNAU, Sumy - 2023 - Manuscript

In the qualification work, the theoretical and methodical aspects of the formation and use of the working capital of the aircraft construction enterprise were considered. The features influencing the functioning of the aircraft construction enterprises in modern economic conditions were considered.

It was determined that the availability of working capital is one of the important conditions for the continuity of the production and economic activity of the enterprise and, accordingly, is determined by the continuity of the movement of working capital, as it is its materialized form. The process of operational activity is accompanied by the transformation of materialized forms of working capital and determines its uninterrupted circulation.

It is proposed to analyze and evaluate the efficiency of the use of working capital according to a certain set of financial indicators - the efficiency of the use of cash, the efficiency of the use of sources of financing of current assets, the riskiness of the sources of financing of current assets, the riskiness of current assets. We propose to determine the integral indicator of the efficiency of the use of working capital under the influence of return on capital and profitability of working capital.

Calculations show that the integral indicator of the efficiency of the use of working capital of SP «Antonov» decreases by 0.02, which indicates a slight decrease in the efficiency of the use of current assets. An in-depth analysis shows that there are reserves for increasing the efficiency of working capital management. The overall efficiency of the use of working capital does not reach a high level, which indicates the need to improve its quality.

The company has problems in balancing cash receipts and spending, which can lead to a decrease in the efficiency of working capital management. The level of efficiency remains low, and this indicates the need to take measures to improve the situation.

It is proposed to use bank factoring as an effective method of refinancing receivables for «Antonov» State Enterprise from «Ukreximbank». This approach allows the enterprise to quickly gain access to funds, improving their financial performance and liquidity. It is also important to consider the cost of factoring, which may include fees and interest for bank services.

Keywords: working capital, production stocks, receivables, cash, profit, equity capital, borrowed capital, bank factoring.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ АВІАБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	9
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ДП «АНТОНОВ»...	19
2.1 Фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства....	19
2.2 Діагностика стану та структури оборотного капіталу та джерел його формування ДП «Антонов».....	26
2.3 Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства.....	35
РОЗДІЛ 3 ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ДП «АНТОНОВ»...	46
3.1 Механізми підвищення ефективності управління оборотним капіталом підприємства	46
3.2 Заходи рефінансування дебіторської заборгованості ДП «Антонов».....	52
3.3 Оптимізація структури капіталу за рахунок впровадження інноваційних технологій.....	60
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	73
ДОДАТОК А	
ДОДАТОК Б	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах господарювання оборотний капітал має безпосередній вплив на фінансовий стан підприємства – його платоспроможність і ліквідність, величину доходу, рентабельність діяльності. Управління оборотним капіталом дає змогу підвищити ефективність управлінських рішень щодо забезпечення: максимізації прибутку; фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку, що сприяє тривалому розвитку підприємства та поступальному розширенню обсягів його господарської діяльності; також максимізації ринкової вартості підприємства. Для забезпечення сталого функціонування підприємств, створення їх належного іміджу необхідна якісна система формування та використання оборотного капіталу, яка б відповідала вимогам сучасної економіки та могла б вчасно відреагувати на зміни як в економічному, так і в політичному та законодавчому житті країни.

Результати такого дослідження дадуть можливість забезпечити підприємство оборотним капіталом та підвищити ефективність управління ним, а як наслідок – досягти фінансового оздоровлення підприємств, ефективних умов самоокупності та самофінансування. Саме тому розв’язання питань, що пов’язані зі формуванням та використанням оборотного капіталу, які здатні за рахунок використання внутрішніх резервів збільшити потенціал підприємств є актуальним.

Наукові аспекти щодо формування та використання оборотного капіталу досліджено в роботах вітчизняних авторів: Бланка І., Дробишевої О., Кошельок Г., Мордань Є., Собчишин В., Юрчишеної Л. Аналіз праць названих вчених дав можливість зробити висновок про необхідність подальшого дослідження оборотного капіталу з метою побудови ефективної системи управління ним.

Особливості формування та ефективність використання оборотного капіталу залишаються актуальною темою дослідження, адже простежується прямий вплив на суму чистого прибутку підприємства.

Метою дослідження є узагальнення і розвиток науково - методичних основ, розробка інструментарію та практичних рекомендацій щодо формування та використання оборотного капіталу державного підприємства авіабудівної галузі.

Для досягнення мети в роботі поставлено й вирішено комплекс теоретичних, науково-методичних і практичних задач, а саме:

- проведено аналіз теоретичних та методичних засад з визначення економічної сутності оборотного капіталу авіабудівних підприємств;
- досліджено механізм формування оборотного капіталу промислового підприємства;
- проведено діагностику фінансово-економічного стану ДП «Антонов» за допомогою системи показників платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності;
- визначено ефективність використання оборотного капіталу досліджуваного підприємства;
- розглянуто пріоритетні напрямки формування та використання оборотного капіталу ДП «Антонов» шляхом впровадження інноваційних технологій та рефінансування дебіторської заборгованості.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання оборотного капіталу державного авіабудівного підприємства.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних питань щодо формування та використання оборотного капіталу авіабудівного підприємства.

Елементами наукової новизни одержаних результатів дослідження є розробка і обґрунтування пропозицій з удосконалення формування та використання оборотного капіталу підприємства, а саме впровадження інноваційних технологій для оптимізації структури капіталу.

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими пропозиціями з удосконалення формування та використання оборотного капіталу державного підприємства авіабудівної галузі, спрямованих на покращення результатів його діяльності.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань дослідження використано такі методи: групування та статистичних порівнянь – для оцінки фінансового потенціалу підприємства; аналізу і синтезу – для узагальнення інформації щодо забезпечення підприємства фінансовими ресурсами; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження; абстрактно - логічний – для формування мети й завдань дослідження; комплексно-системний підхід – для вивчення положень законодавства України та нормативно – правових актів.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є матеріали науково - практичних конференцій з проблем формування та використання оборотного капіталу підприємства, законодавчі та інші нормативно - правові акти України, матеріали державних органів статистики, дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства, а також власні дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати виконаного наукового дослідження були представлені на: 1. II-й Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України» (16 червня 2021 р., м. Київ). 2. 26-ій міжнародній науково-практичній конференції «*Технології XXI сторіччя*» (м. Суми, 24-26 листопада). Суми, 2021.

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 тези доповідей міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 23 найменувань, додатків. Основний текст викладений на 70 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 33 таблиці, 7 рисунків, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ АВІАБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку національної економіки оборотний капітал є однією з найважливіших складових, за допомогою якого формується більша частини всіх активів, які забезпечують безперервний процес виробничої та комерційної діяльності підприємства та розширене відтворення.

Оборотний капітал визначається як грошовий еквівалент предмету праці, що існує на всіх стадіях кругообігу та використовується в процесі одного операційного циклу та вартість якого під час виробництва повністю переноситься на створений продукт. Категорія «оборотний капітал» включає в себе два окремі складові елементи - «оборотний» і «капітал», які необхідно детально дослідити. По-перше, розглянемо економічну сутність категорії «капітал», його характерні ознаки:

- Забезпечує безперервний кругообіг, оскільки відіграє головну роль в процесі виробництва та створення споживчої вартості;
- Носить цільовий характер, тобто за допомогою оборотного капіталу формуються короткотермінові активи підприємства;
- Здатний відновлюватися за один оборот в процесі виробництва;
- Вартість оборотного капіталу забезпечує безперервність виробничо-господарської діяльності та фінансову стабільність підприємства;
- Має трансформаційні форми у процесі кругообігу [17].

Вартість та швидкість руху оборотного капіталу безпосередньо впливають на результати виробничо-господарської діяльності підприємства незалежно від виду його діяльності. Можемо зазначити, що наявність оборотного капіталу є однією з важливих умов безперервності виробничо-господарської діяльності підприємства та відповідно визначається

безперервністю руху оборотного капіталу, оскільки є його матеріалізованою формою. Процес операційної діяльності супроводжується трансформацією матеріалізованих форм оборотного капіталу та обумовлює його безперебійний кругообіг.

На зміну вартості оборотного капіталу, кількість його обертів та тривалість періоду обороту впливає низка різноманітних факторів (рис. 1.1):

Рисунок 1.1 - Фактори впливу на оборотний капітал підприємства

Джерело: складено автором за [7]

Більшість з розглянутих факторів безпосередньо впливають не тільки на обсяги та період обороту оборотного капіталу, а ще й на вибір джерел його формування.

Вчені-економісти виділяють декілька підходів стосовно принципів формування оборотного капіталу, а саме:

1. Консервативний підхід застосовується для підприємств, які забезпечені оборотними активами на достатньому рівні, який гарантує йому стабільне функціонування. Тобто підприємство має можливість формувати додаткові резерви матеріалів і сировини на випадок непередбачуваних обставин. Такі умови надають можливості підприємству стабільно функціонувати в будь-яких складних умовах. Але, попри всі переваги даного підходу, оборотні активи використовуються недостатньо ефективно через зменшення їх оборотності та рівня рентабельності.

2. Помірний підхід застосовується при порушенні нормального функціонування підприємства, тобто наявний оборотний капітал повністю покриває поточну потребу в оборотних активах та за рахунок нього формується оптимальний страховий резерв. Цей підхід здатен забезпечити оптимальне співвідношення між існуючими ризиками та ефективністю використання оборотного капіталу на підприємстві.

3. Агресивний підхід застосовується при нормальній роботі підприємства та забезпечує найкращі показники рентабельності та ефективності використання оборотного капіталу. Для нього характерно мінімальний розмір страхового резерву оборотних активів. Але при незначному погіршенні операційної діяльності на підприємстві кардинально знижується рівень виробництва і реалізації продукції, що призводить до втрати фінансової стабільності [20].

Підприємство самостійно обирає один з трьох розглянутих підходів щодо формування оборотного капіталу враховуючи умови своєї діяльності та схильність власників до ризику. Потрібно враховувати певні особливості кожного з видів оборотних активів та розробляти політику управління окремо по кожному з них. Наприклад: політика управління запасами, політика управління дебіторською заборгованістю, політика управління грошовими активами.

Джерела формування оборотного капіталу підприємства залежить від його фінансового стану та ефективності його економічної діяльності (рис.1.2).

Рисунок 1.2 - Джерела формування та поповнення оборотного капіталу авіабудівного підприємства

Джерело: складено автором за [10]

Процес виробництва продукції залежить від обсягів оборотного капіталу, недостатність яких негативно впливає на результати виробничо-господарської діяльності підприємства. Існує декілька причин недостатньої кількості оборотних коштів, а саме: інфляційне підвищення цін на сировину, нецільове використання оборотних коштів, безпідставне фінансування збільшення нормативу оборотних коштів.

Однак, наявність на підприємстві зайвих обсягів оборотного капіталу веде до формування наднормативних виробничих резервів, вилученню оборотного капіталу з господарського обігу, що, в свою чергу, негативно позначається на результатах виробничо-господарської діяльності підприємства. Існує низка причин надлишку оборотних коштів на підприємстві, а саме: перевищення плану отримання прибутку, несвоєчасне виконання податкових зобов'язань, отримані на безоплатній основі товарно-матеріальні цінності від інших підприємств.

На сьогоднішній день, ринкові економічні умови функціонування вітчизняних підприємств ставлять перед ними безліч різноманітних завдань, насамперед: забезпечення фінансової рівноваги, підвищення рівня рентабельності, збільшення його ринкової вартості, економічне зростання. Але головним завданням є та залишається забезпечення безперервного процесу виробництва, реалізації продукції та надання послуг, що залежить від авансування вартості та базується на розподільчій функції фінансів та сутності оборотного капіталу [13].

Вітчизняні промислові підприємства функціонують в умовах ринкової економіки, тим самим мають забезпечувати формування оптимальних обсягів оборотного капіталу для здатності безперебійного виконання фінансових зобов'язань перед державою, власниками, найманими працівниками та діловими партнерами.

Необхідно зазначити здатність оборотного капіталу відновлюватись протягом одного виробничого циклу, на противагу від основного капіталу, що обумовлено строком використання необоротних активів. Відомо, що використання позикових джерел формування основного та оборотного капіталу залежить від сплати відсотків за користування ними.

В практичній діяльності, при традиційному підході щодо використання джерел формування фінансових ресурсів - основний капітал формується за рахунок власних джерел і частини довгострокових зобов'язань, а оборотний капітал поповнюється за рахунок поточних зобов'язань та частини власних джерел, яка залишилася від формування основного капіталу.

Фінансова незалежність, своєчасне виконання зобов'язань, отримання високих фінансових результатів на підприємстві стає можливим за дотриманням важливої умови – наявності достатньої кількості власного оборотного капіталу, який є основою здійснення та розвитку виробничо-господарської діяльності підприємства. Власний оборотний капітал відіграє важливу роль у формуванні робочого капіталу, ефективне використання якого впливає на суму прибутку.

Для забезпечення стабільної фінансової стійкості підприємства частка власних коштів в структурі оборотного капіталу повинна займати вагоме місце, а робочий капітал повинен бути ліквідним.

Сучасні умови господарювання характеризуються певними особливостями процесу руху оборотного капіталу. Потреба в оборотному капіталі, який авансується у виробництво та обіг коливається під впливом різноманітних факторів – зміна виробничих умов, стан матеріально-технічного забезпечення та умов реалізації продукції.

Оптимальне поєднання власних і залучених джерел формування та поповнення оборотного капіталу стає об'єктивною необхідністю, що обумовлюється особливостями кругообігу оборотного капіталу. Ефективне співвідношення власних та позикових коштів знаходиться під впливом галузевих особливостей підприємства, тобто в мінімальному обсязі необхідних запасів для безперебійного здійснення господарської діяльності. Авіабудівні підприємства, як підприємства з тривалим виробничим циклом повинні інвестувати кошти у незавершене виробництво для підтримки безперервності його діяльності, а для цього необхідно використовувати довгострокові зобов'язання.

Головне завдання у визначенні структури джерел формування оборотного капіталу в залежності від форми власності підприємства полягає у досягненні їх збалансованості, урахуванні їх економічних потреб та фінансових можливостей. Потрібно зауважити, що економічні проблеми та фінансові можливості не є взаємопов'язаними. Їх зв'язок можливий лише в умовах реального процесу виробництва, коли обсяги оборотного капіталу впливають на рівень забезпечення оборотними активами та безперебійну роботу підприємства. Тому, обсяги оборотного капіталу, якими володіє підприємство не завжди відповідають їх потребам. [5].

Від ефективності використання оборотного капіталу – величини та швидкості обертання залежать отримані фінансові результати діяльності підприємства. Оптимальні пропорції в складі оборотних активів стають

важливими індикаторами ділової активності підприємства. Надмірні обсяги оборотних активів призводить до зростання витрат, які пов'язані із зберіганням виробничих запасів не задіяних в даний момент в операційному циклі. Але й недостатні обсяги оборотних активів негативно впливають на фінансові результати, своєчасне виконання поточних зобов'язань та фінансову стійкість підприємства.

Забезпечення фінансової стабільності та отримання позитивних фінансових результатів залежить від принципів прийняття управлінських рішень стосовно формування та ефективного використання оборотного капіталу, а саме:

- принцип безперервності розглядається як постійний процес формування оборотного капіталу, який забезпечує прийняття управлінських рішень стосовно, платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- принцип взаємопов'язаності полягає в управлінні формуванням оборотного капіталу в межах загальної системи фінансового менеджменту, тому що кожне прийняте управлінське рішення прямо або опосередковано здійснює вплив на результати діяльності підприємства;
- принцип своєчасності полягає в тому, що кожне прийняте управлінське рішення стосовно формування та використання оборотного капіталу має бути прийнятим своєчасно;
- принцип орієнтованості полягає в тому, що прийняті управлінські рішення стосовно формування оборотного капіталу, повинні бути орієнтовані на досягнення стратегічних цілей підприємства;
- принцип інформаційної достовірності полягає в тому, що прийняті управлінські рішення стосовно формування та використання оборотного капіталу необхідно приймати керуючись достовірною інформацією;
- принцип раціональності полягає у раціональному розміщенні усіх складових оборотних активів між стадіями відтворювального процесу за умови ефективного їх використання;

- принцип оптимальності полягає в направленні кожного прийнятого управлінського рішення на досягнення оптимальних обсягів всіх складових оборотного капіталу для забезпечення максимальної прибутковості при мінімальних ризиках [9].

Підвищення оборотності коштів має декілька позитивних ефектів, а саме:

- Збільшення обсягу продукції на грошову одиницю витрат. Це свідчить про ефективне використання ресурсів та оптимізацію виробничих процесів.

- Вивільнення частини коштів для створення додаткових резервів. Це може використовуватися для розширення виробництва, інновацій, вкладення в нові проекти та інші розвиткові ініціативи.

Для досягнення фінансової стійкості підприємства важливого значення набуває оцінка ефективності використання оборотного капіталу, обсяги та структура якого зазнають постійних змін.

На сьогоднішній день відсутня універсальна методика аналізу оборотного капіталу підприємства, яка включала б в себе чітко визначений набір аналітичних показників та коефіцієнтів. Також наголошуємо на тому, що не існує єдиного підходу до розрахунку цих коефіцієнтів і визначення їх нормативних значень. Це може бути проблемою для бізнес-аналітиків, фахівців у фінансах та економіці, які використовують аналіз оборотного капіталу для оцінки фінансового стану підприємства та прийняття рішень. Багато компаній можуть використовувати різні методики та підходи до аналізу, що робить порівняння і взаємодію між різними підприємствами важким завданням [1].

Можливо, у майбутньому буде важливим розвиток стандартів аналізу оборотного капіталу, щоб створити спільну методику для бізнес-спільноти та сприяти зрозумінню та порівнянню даних між різними підприємствами. В такому випадку, організації та професійні групи можуть спільно працювати над визначенням стандартів та рекомендацій для аналізу оборотного капіталу.

Оборотність коштів є ключовим аспектом фінансового управління підприємством і визначає, наскільки швидко кошти перетворюються на продуктивність чи грошові потоки.

Оцінку ефективності використання оборотного капіталу підприємства вчені-економісти пропонують проводити за наступними показниками (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Показники ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Складові оборотного капіталу	Показники ефективності оборотного капіталу
1.Ефективність використання грошових коштів	- коефіцієнт оборотності оборотних активів; - термін обороту оборотних активів; - коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; - термін обороту дебіторської заборгованості; - коефіцієнт оборотності грошових коштів; - тривалість обороту грошових коштів; - коефіцієнт завантаженості; - рентабельність оборотних активів
2.Ефективність використання джерел фінансування оборотних активів	- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; - термін обороту кредиторської заборгованості; - ефект фінансового важеля; - рентабельність власного капіталу
3.Ризикованість джерел фінансування оборотних активів	- коефіцієнт автономії; - коефіцієнт фінансової залежності; - коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу; - коефіцієнт концентрації позикового капіталу; - коефіцієнт маневреності власних засобів; - коефіцієнт маневреності робочого капіталу
4.Ризиковість оборотних активів	-коефіцієнт абсолютної ліквідності; - коефіцієнт швидкої ліквідності; - коефіцієнт покриття; - частка оборотних активів з мінімальним ризиком вкладення; - частка оборотних активів з середнім ризиком вкладення

Джерело: складено автором за [16]

Раціональне використання оборотних засобів також сприяє підвищенню фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Здатність вчасно виконувати розрахунково-платіжні зобов'язання є важливою для збереження ділової репутації та успішного функціонування компанії на ринку.

Управління оборотними коштами — це складний процес, який включає в себе планування виробництва, оптимізацію запасів, ефективне управління заборгованостями та інші аспекти фінансової діяльності.

Для розрахунку інтегрального показника ефективності використання оборотного капіталу за впливу фондівіддачі і рентабельності оборотного капіталу, використовується наступна формула:

$$I = \sqrt{\frac{\text{Фок} \times \text{Рок}}{100}}, \quad (1.1)$$

де Фок - фондівіддача оборотного капіталу,

Рок – рентабельність оборотного капіталу.

Результат буде числовим значенням, яке вказує на ефективність використання оборотного капіталу. Якщо цей інтегральний показник зростає, це свідчить про покращення ефективності використання оборотного капіталу, оскільки обидва фактори враховуються при розрахунках.

Даний показник відомий як оборотність активів або період обороту активів. Цей показник визначає, скільки часу потрібно підприємству для того, щоб обернути свої активи в грошовий еквівалент або оборотний капітал. Цей показник вказує на те, як ефективно підприємство використовує свої активи для генерації продажів. Чим вище оборотність активів, тим ефективніше використовується активна база для генерації доходів [16].

Так, управління оборотним капіталом є важливим аспектом фінансового управління підприємством. Оборотний капітал включає в себе грошові ресурси, які витрачаються на повсякденні операції підприємства, такі як закупівля інвентарю, обслуговування клієнтів та управління запасами. Рациональне управління цими ресурсами дозволяє підприємству забезпечувати безперебійну діяльність і досягати стратегічних та тактичних цілей.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ДП «АНТОНОВ»

2.1 Фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства

Державне підприємство «Антонов» – авіабудівний концерн, що складається з конструкторського бюро, комплексу лабораторій, експериментального заводу та випробувального комплексу з розробки та сертифікації літаків. Місією ДП «Антонов» є задоволення потреб вітчизняних та зарубіжних споживачів у сучасних та надійних розробках АТ, постачання повітряних суден, забезпечення чартерних перевезень повітряним транспортом, надання високоякісних послуг з технічного обслуговування та ремонту повітряних суден на сучасному рівні.

Організаційна структура управління ДП «Антонов» (рис. 2.1.) належить до дивізіонального типу.

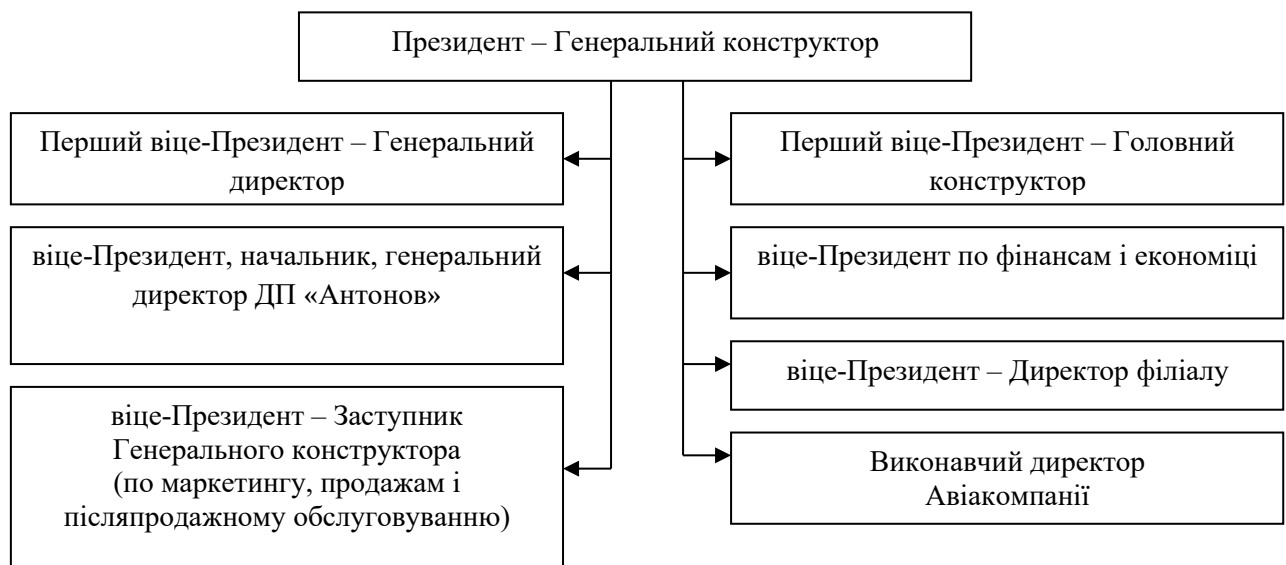

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління ДП «Антонов»
Джерело: [21]

Організаційна структура дозволяє ефективно використовувати ресурси підприємства, бути більш адаптованою до ринкових умов та забезпечувати високий рівень інтеграції та координації в управлінні ДП «Антонов».

Керівництво ДП «Антонов» активно працює над створенням сприятливих умов для ефективної зайнятості працівників, надаючи підтримку в їх працевлаштуванні та наданні можливостей для підготовки та підвищення кваліфікації (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - Показники ефективності використання трудових ресурсів ДП «Антонов», 2020 -2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+,-) 2022/2020
	2020	2021	2022	
Середньооблікова чисельність штатних та позаштатних працівників, осіб	9408,0	9413,0	9448,0	40,0
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	7513302,0	9361477,0	9796027,0	2282725,0
Реалізовано продукції на одного середньооблікового працівника, тис. грн.	798,6	994,5	1036,8	238,2

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

На підставі аналізу даних з таблиці 2.1 видно, що протягом періоду з 2020 по 2022 рік відбулися зміни в структурі працівників на підприємстві. У 2022 році спостерігається зростання чисельності працівників на 40 осіб, досягаючи загальної кількості 9448 осіб. Це свідчить про розширення команди та можливий розвиток підприємства.

Незважаючи на збільшення кількості працівників, продуктивність праці також вражає своїми позитивними показниками. За аналізований період вона зросла на 238,2 тис. гривень, досягнувши рівня 1036,8 тис. гривень на кінець 2022 року. Це може вказувати на ефективність роботи колективу та впровадження нових методів та технологій, що сприяли підвищенню продуктивності праці.

На основі річної звітності підприємства визначимо показники забезпеченості та ефективності використання основних виробничих засобів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - Забезпеченість основними засобами та ефективність їх використання ДП «Антонов», 2020-2022 р. р

Показники	Рік			Відхилення 2022/2020, (+/-)
	2020	2021	2022	
Чистий дохід, тис. грн	7513302,0	9361477,0	9796027,0	2282725,0
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн	4936168,5	4423852,0	4040919,0	-895249,5
Чисельність працівників, осіб	9408,0	9413,0	9448,0	40,0
Фондоозброєність	524,7	470,0	427,7	-97,0
Фондовіддача	1,5	2,1	2,4	0,9
Фондоємність	0,7	0,5	0,4	-0,3

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

В розрахунках відзначено, що показник фондоозброєності зменшився на 97,0. Головним чином через значне зниження вартості основних засобів на 895249,5 тис. грн. та збільшення чисельності працівників на 40 осіб. Це може вважатися негативним моментом для підприємства, оскільки вказує на зменшення продуктивності праці.

З іншого боку, позитивну тенденцію виявляє показник фондовіддачі, який зріс на 0,9, завдяки збільшенню суми чистого доходу. З цим показником пов'язана обрана негативна динаміка у показнику фондоємності, який зменшився на 0,3. Це пояснюється оберненою залежністю від показника фондовіддачі.

Отже, аналізуючи фінансовий стан ДП «Антонов», можна зазначити, що компанія досить добре забезпечена основними активами, такими як інвестиційна нерухомість, будинки, споруди та обладнання, транспортні засоби та інші ресурси. Важливо відзначити, що вартість цих активів поступово зменшується через амортизаційні відрахування, але ефективність їх використання покращується з часом.

Протягом дослідженого періоду виявлено тенденцію до збільшення

ефективності використання основних засобів, оскільки темпи зростання чистого доходу перевищують темпи зменшення вартості активів. Це свідчить про те, що компанія успішно використовує свої ресурси, щоб генерувати прибуток.

Особливо важливими є результати виробничого процесу та ефективність комерційної діяльності, оскільки вони безпосередньо впливають на фінансовий успіх підприємства. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка формування прибутку ДП «Антонов» 2020-2022 р. р., тис. грн

Стаття	Рік			Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022	
Чистий дохід від реалізації продукції	7513302,0	9361477,0	9796027,0	2282725,0
Собівартість реалізованої продукції	4618846,0	5463026,0	4992169,0	373323,0
Валовий прибуток	2894456,0	3898451,0	4803858,0	1909402,0
Інші операційні доходи	326158,0	561134,0	1001201,0	675043,0
Адміністративні витрати	221656,0	405277,0	479232,0	257576,0
Витрати на збут	64102,0	92081,0	27429,0	-36673,0
Інші операційні витрати	1333086,0	2898178,0	2001993,0	668907,0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	1601770,0	1064099,0	3296405,0	1694635,0
Інші фінансові доходи	-	74,0	53887,0	53887,0
Інші доходи	69817,0	87326,0	133202,0	126770,0
Дохід від благодійної допомоги	-	667,0	417,0	417,0
Фінансові витрати	28379,0	39506,0	15738,0	-12641,0
Інші витрати	369142,0	88298,0	1908184,0	1539042,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	1274066,0	1023695,0	1559572,0	285506,0
Податок на прибуток	202250,0	202006,0	302903,0	100653,0
Чистий прибуток (збиток)	1071816,0	821689,0	1256669,0	184853,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Підприємство у звітному періоді продемонструвало позитивні фінансові результати, отримуючи прибуток. За цей час спостерігалось зростання чистого прибутку на 20%, що складає 1256669,0 тис. грн. Це збільшення було обумовлено підвищенням чистого доходу на 30%, а також зростанням сум інших операційних, фінансових та загальних доходів, а також зменшенням витрат на збут та фінансових витрат.

ДП «Антонов» розподіляє свій чистий прибуток за певними правилами. По-перше, частина прибутку йде на сплату державним податкам у вигляді державних дивідендів, розмір яких визначається нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України. По-друге, підприємство формує спеціальні цільові фонди згідно зі своїм Статутом за розмірами, визначеними фінансовим планом на конкретний звітний період.

Таблиця 2.4 – Розподіл чистого прибутку ДП «Антонов», 2020-2022 р. р., тис. грн.

Стаття	Рік			Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022	
Чистий прибуток	1071816,0	821689,0	1256669,0	184853,0
Відрахування до Державного бюджету	321544,8	246506,7	377000,7	55455,2
Частина чистого прибутку, що залишається на підприємстві	750271,2	575183,0	879668,3	129397,1

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

На підприємстві визначаються різні цільові фонди, такі як фонд науково-технічного розвитку, фонд матеріального заохочення, фонд соціального захисту працівників, резервний фонд, і інші фонди, які передбачені статутом підприємства.

У фінансовому аналізі велике значення приділяється оцінці фінансової стійкості підприємства, яка визначається різними показниками (табл. 2.5.).

Таблиця 2.5 – Динаміка показників фінансової стійкості ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Теоретично-гранична величина	Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022		
Власний оборотний капітал	3550081,0	3200853,0	4196106,0	-	646025,0
Коефіцієнт фінансової автономії	0,66	0,62	0,63	>0,5	-0,03
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,71	0,63	0,71	0,7-0,9	0,0
Коефіцієнт мобільності активів	1,48	1,45	1,79	-	0,31

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

ДП «Антонов» у 2022 році має власні оборотні кошти на суму 4196106,0 тис. грн. Ця сума зросла на 646025,0 тис. грн. порівняно з попереднім періодом. Зазначені кошти можуть бути використані для фінансування різних оборотних активів, таких як запаси, дебіторська заборгованість та інші.

Цікавим фактом є те, що підприємство може самостійно фінансувати 63,0% від необхідних активів, що вказує на його високий рівень автономії. Зниження значення коефіцієнта автономії на 0,03 свідчить про певне зменшення цього показника порівняно із попереднім періодом, але підприємство залишається здатним самостійно забезпечити більшу частину своїх фінансових потреб.

Використання різних коефіцієнтів рентабельності дозволяє отримати комплексний погляд на фінансовий стан та результативність підприємства. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка показників рентабельності ДП «Антонов» 2020-2022 р. р. , %

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022	
Рентабельність власного капіталу	12,35	14,12	13,63	1,28
Рентабельність продажів	14,27	15,98	12,82	-1,45
Рентабельність активів	8,34	8,75	8,59	0,25
Рентабельність основних засобів	21,71	18,57	31,09	9,38
Рентабельність витрат	16,25	9,14	13,33	-2,92

Джерело: розраховано автором за даними звітності Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Зазначений аналіз фінансової діяльності ДП "Антонов" в 2022 році вказує на кілька ключових аспектів. По-перше, коефіцієнт рентабельності активів, що становить 8,59%, свідчить про те, що за використані гроші в активах підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 8,59 копійок на кожен гривню. Це перевищує показник базового року (8,34 копійки) і вказує на підвищення реальної вартості активів у господарській діяльності.

З іншого боку, рентабельність продажів показала негативну динаміку, зменшившись з +14,27% в 2020 році до +12,82% в 2022 році. Це означає, що на кожен гривню продажів підприємство отримало лише 12,82 копійки

прибутку. Цей показник свідчить про нестабільність в ефективності реалізації продукції, що може вимагати перегляду асортименту або вдосконалення стратегії роботи з клієнта

Нарешті, рентабельність витрат, яка зменшилась з 16,25% до 13,33%, вказує на зменшення ефективності витрат на різних напрямках. Це може свідчити про несприятливі зміни в управлінні фінансами або неоптимальне використання ресурсів. Погіршення цього показника підкреслює необхідність удосконалення господарського ведення підприємства для забезпечення ефективнішого використання ресурсів та підвищення загальної прибутковості.

Рентабельність основних засобів вказує на те, що за останній рік на кожную витрачену гривню для фінансування основних засобів припадає 31,09 копійки чистого прибутку. Це на 9,28 копійок більше, ніж у попередньому році. Однак ключовим показником є рентабельність власного капіталу, яка вказує на ефективність використання власного капіталу. Кожна гривня власного капіталу в 2022 році приносить підприємству 13,63 копійки чистого прибутку, що становить зростання на 1,28 копійки порівняно з 2020 роком. Важливо відзначити, що значна частина прибутку за 2022 рік підлягає реінвестуванню в діяльність підприємства.

З врахуванням результатів аналізу фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності ДП «Антонов» за вказаний період можна зазначити, що фінансовий стан компанії виявив певне погіршення. Однак, незважаючи на це, вона продемонструвала відмітну стійкість, що є позитивним аспектом у контексті змін у фінансовому середовищі.

Важливо врахувати, що погіршення фінансових показників не завжди свідчить про кризову ситуацію, а може бути обумовлене рядом чинників, таких як зміни в економічному середовищі, конкурентний тиск чи інші зовнішні фактори. У такому контексті важливо звернутися до детального аналізу причин змін та розробити стратегію для подолання можливих викликів.

2.2 Діагностика стану та структури оборотного капіталу та джерел його формування ДП «Антонов»

Оборотні активи, такі як грошові кошти, запаси та дебіторська заборгованість, грають ключову роль у забезпеченні нормального ходу бізнес-процесів. Дані рисунку 2.2 наочно демонструють структуру активів ДП «Антонов» за період дослідження.

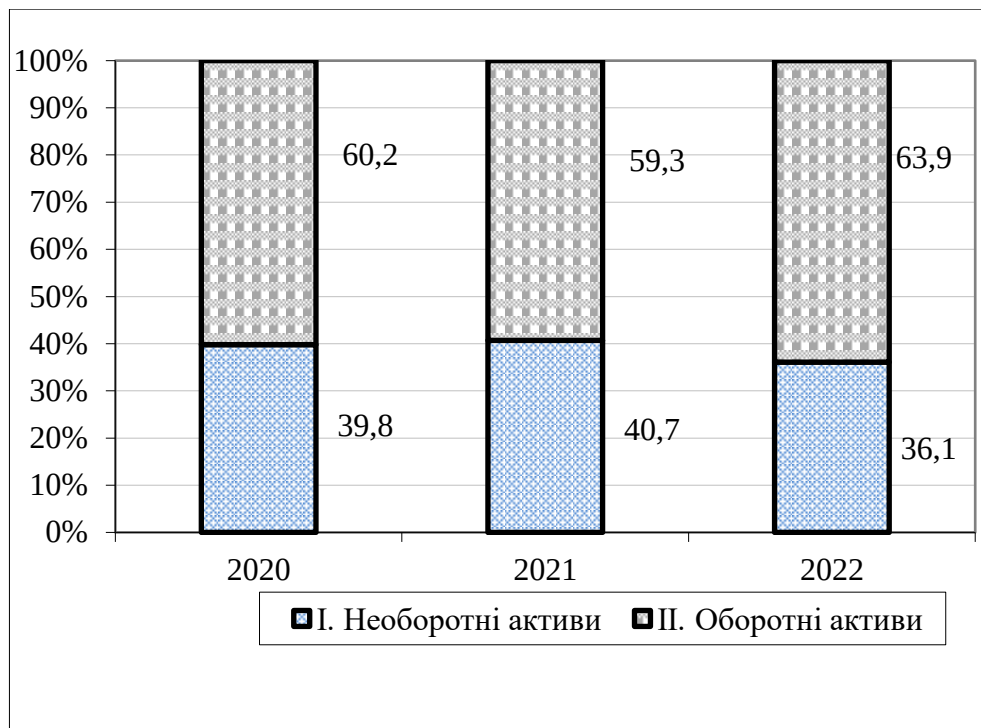

Рисунок 2.2 – Склад та структура активів ДП «Антонов», 2020-2022 р. р.

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

Розрахунки свідчать, що структура активів ДП «Антонов» є оптимальною у 2020- 2022 роках, а саме співвідношення необоротних активів до оборотних: 39,8% до 60,2% , 40,7% до 59,3% та 36,1% до 63,9% відповідно.

Проведення аналізу джерел і напрямків використання оборотного капіталу означає визначення та оцінку різних джерел, з яких надходять кошти для підтримки оборотного капіталу в підприємства, а також способів, якими ці кошти витрачаються.

Розглянемо склад та структуру оборотного капіталу підприємства за період дослідження (табл.2.7).

Таблиця 2.7– Склад та структура оборотних активів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік						Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Запаси	4460747,0	54,9	3539633,0	42,1	4231011,0	43,2	-229736,0
Поточні біологічні активи	8450,0	0,1	3927,0	0,1	6107,0	0,1	-2343,0
Дебіторська заборгованість	1424079,0	17,6	2354817,0	28,0	3721351,0	38,0	2297272,0
Гроші та їх еквіваленти	2116234,0	26,0	1808260,0	21,5	943129,0	9,5	-1173105,0
Інші оборотні активи	117101,0	1,4	694628,0	8,3	899635,0	9,2	782534,0
Усього, оборотних активів	8126611,0	100,0	8401265,0	100,0	9801233,0	100,0	1674622,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

На кінець 2022 року виявлено, що оборотні активи підприємства досягли значної суми в 9801233 тис. грн., що на 1674622 тис. грн. перевищує показники 2020 року. Основну частину структури цих активів становить вартість запасів, яка зменшилася з 54,9% у 2020 році до 43,2% у поточному році. Гроші та їх еквіваленти складають лише 9,5% структури, що є відмітним зменшенням з 26,0% за два попередні роки. Дебіторська заборгованість зросла до 38,0%, досягаючи суму 3721351 тис. грн.

Аналізуючи структуру оборотних активів, можна визначити, що вона є неоптимальною. Запаси, як низько ліквідні активи, займають значну частку - 43,2%, середньо ліквідні активи становлять 38,0%. Водночас частка швидко ліквідних активів складає всього 9,5% в структурі оборотних активів на кінець звітного року.

Оборотний капітал складається з різних компонентів, але особливо важливою є оцінка запасів, які є найбільш суттєвою частиною активів компанії (деталі представлені в табл. 2.8).

Таблиця 2.8 - Склад та структура запасів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Вид запасів	Рік						Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Виробничі запаси	2493942,0	55,9	2666002,0	75,2	2992828,0	70,7	498886,0
Незавершене виробництво	1955832,0	43,8	865500,0	24,5	1219371,0	28,8	-73641,0
Готова продукція	10199,0	0,2	7140,0	0,2	17917,0	0,4	7718,0
Товари	774,0	0,1	991,0	0,1	895,0	0,1	121,0
Разом	4460747,0	100,0	3539633,0	100,0	4231011,0	100,0	-229736,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

У 2022 році сума запасів зменшилася на 229736,0 тис. грн. В структурі цих запасів велику частку складають виробничі запаси, які змінювалися від 55,9% до 70,7% протягом дослідженого періоду. На відміну від цього, частка незавершеного виробництва зменшувалася від 43,8% до 28,8%. Готова продукція та товари складає невелику частку у звітному році - 0,4% та 0,1% відповідно. Загалом, можна визначити, що структура запасів не є оптимальною.

Дебіторська заборгованість вказує на те, наскільки ефективно підприємство управляє своїми клієнтськими розрахунками. (табл.2.9).

Таблиця 2.9 - Склад та структура дебіторської заборгованості ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Вид Дт заборгованості	Рік						Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Дт заборгованість за товари	588052,0	41,3	283680,0	12,0	1262432,0	33,9	229920,0
за виданими авансами	740764,0	52,0	1960188,0	83,4	2219864,0	59,7	1609821,0
з бюджетом	21454,0	1,5	71776,0	3,0	180537,0	4,9	-102945,0
з нарахованих доходів	943,0	0,1	315,0	0,1	239,0	0,1	-30354,0
Інша поточна Дт заборгованість	72866,0	5,1	38858,0	1,6	58279,0	1,5	13248,0
Разом	1424079,0	100,0	2354817,0	100,0	3721351,0	100,0	682370,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

З таблиці 2.9 видно, що сума грошових зобов'язань покупців підприємства зросла в 2,6 рази. Це сталося внаслідок різкого збільшення зобов'язань за авансами, частка яких склала відповідно 52,0%, 83,4% та 59,7% в протягом років. Таке зростання є негативним сигналом, оскільки воно вказує на те, що заборгованість клієнтів за товари та послуги збільшується. Це, в свою чергу, може негативно впливати на фінансовий стан підприємства.

Також зауважується збільшення зобов'язань за товари та послуги у звітному році, при цьому частка складає 33,9% у 2022 році. Це також може вказувати на те, що покупці відкладають розрахунки, що є додатковим навантаженням на фінансовий стан підприємства.

Негативною є інформація про те, що на кожну одиницю боргу перед нашим підприємством припадає лише 1,97 гривень грошових зобов'язань. Це свідчить про те, що ми зобов'язані більше, ніж отримуємо, що може створити проблеми і збільшує потребу в залученні фінансових ресурсів. Такий стан речей потребує уважного аналізу та прийняття відповідних заходів для управління фінансовою стійкістю підприємства.

Аналіз та оцінка джерел формування та напрямків використання оборотного капіталу буде включати різні джерела формування оборотного капіталу та напрямки його використання (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Джерела формування оборотного капіталу ДП «Антонов», 2020-2022 р. р.

Джерела	Рік						Відхилення 2022/2020 (+;-)
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Власний капітал	9043694,0	66,0	8858026,0	62,4	9659602,0	63,3	615908,0
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	700221,0	5,1	143377,0	1,0	1238819,0	8,1	538598,0
Поточні зобов'язання та забезпечення	3964584,0	28,9	5200412,0	36,6	4360017,0	28,6	395433,0
Всього	13708499,0	100,0	14201815,0	100,0	15258438,0	100,0	1549939,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

З огляду на проведені аналізи можна визначити, що ДП «Антонов» використовує різні джерела для формування оборотного капіталу. За період дослідження сума цих джерел зросла на 1547992,0 тисяч гривень.

Основним джерелом формування оборотного капіталу є власний капітал, який складає 63,3% в структурі у 2022 році. Частка поточних зобов'язань та забезпечень становить 28,6% у звітному році, що підкреслює фінансову незалежність від залучення позикових коштів. В цілому, така структура джерел свідчить про раціональне управління фінансами компанії та її здатність ефективно використовувати власні ресурси для забезпечення оборотного капіталу.

Дані рис. 2.3 відображають склад та структуру капіталу ДП «Антонов» за період дослідження.

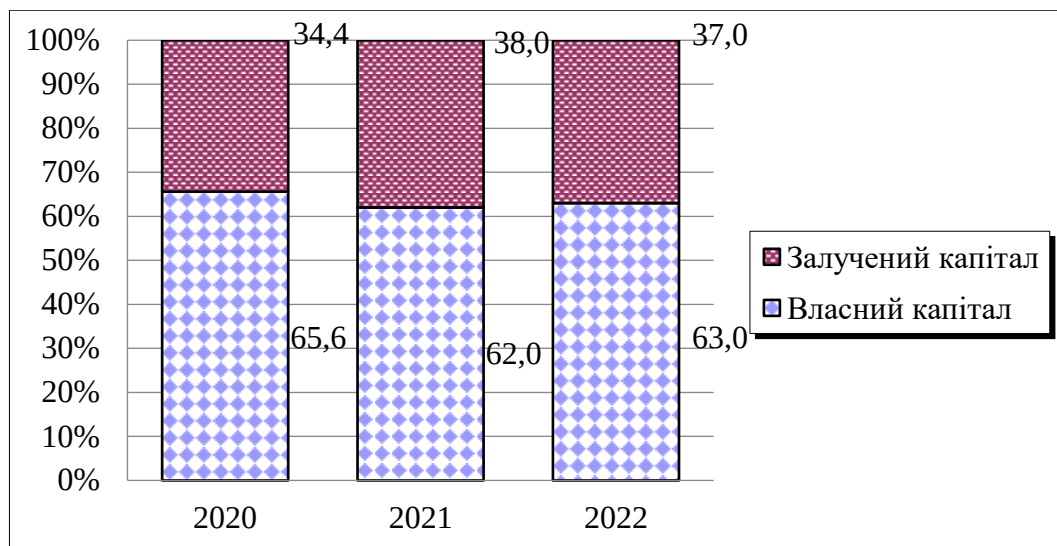

Рисунок 2.3 – Склад та структура джерел формування оборотного капіталу ДП «Антонов», 2020 – 2022 р. р., %

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

На основі інформації з рисунку 2.3 можна визначити, що структура капіталу у ДП «Антонов» в звітному році є майже оптимальною. Відношення власного капіталу до залученого складає 63,0% до 37,0%.

Зміна власного капіталу може бути результатом різних факторів і подій, (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Склад та структура власного капіталу ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Назва	Рік						Відхилення 2022/2020 (+;-)
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Зареєстрований (пайовий) капітал	2060941,0	22,7	2060941,0	23,3	2060941,0	21,3	0,0
Додатковий капітал	462,0	0,1	413,0	0,1	518,0	0,1	56,0
Резервний капітал	289588,0	3,2	380593,0	4,3	461636,0	4,8	172048,0
Нерозподілений прибуток	6692703,0	74,0	6416079,0	72,4	7136507,0	73,9	443804,0
Власний капітал, всього	9043694,0	100,0	8858026,0	100,0	9659602,0	100,0	615908,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

Зареєстрований капітал підприємства за Статутом становить 2060941,0 тис. грн., і протягом трьох років його розмір залишався незмінним. У звітах за 2020, 2021 і 2022 роки виділено відрахування до резервного капіталу у сумах 289588,0 тис. грн., 380593,0 тис. грн. і 461636,0 тис. грн. відповідно. Аналізуючи дані таблиці 2.12., відзначено, що загальний власний капітал підприємства збільшився на 615908,0 тис. грн. за рахунок зростання резервного капіталу, додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку. Питома вага пайового капіталу залишалася приблизно на рівні 20,0% протягом аналізованого періоду. Крім того, до складу власного капіталу ДП «Антонов» входить нерозподілений прибуток, який у звітному році досяг 7136507,0 тис. грн. Частка нерозподіленого прибутку становила 73,9% у звітному році, порівняно з 74,0% у 2020 році.

На сьогоднішній день успішна діяльність підприємства нерозривно пов'язана із залученням позикових коштів. (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Склад та структура залученого капіталу ДП «Антонов»
2020-2022 р. р.

Назва	Рік						Відхилення 2022/2020 (+;-)
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Залучений капітал	4748752,0	100,0	5427736,0	100,0	5680836,0	100,0	932084,0
Відстрочені податкові зобов'язання	363544,0	7,6	-	-	-	-	-363544,0
Пенсійні зобов'язання	-	-	31751,0	0,6	42414,0	0,7	42414,0
Інші довгострокові зобов'язання	290393,0	6,1	107744,0	2,0	162620,0	2,9	-127773,0
Довгострокові забезпечення	46284,0	0,9	3882,0	0,1	3186,0	0,1	-43098,0
Цільове фінансування	-	-	-	-	1030599,0	18,1	1030599,0
Короткострокові кредити банків		-	757792,0	14,0	902726,0	15,9	902726,0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	58079,0	1,2	18802,0	0,3	21316,0	0,4	-36763,0
за товари, роботи, послуги	829463,0	17,5	919872,0	16,9	1195869,0	21,1	366406,0
Розрахунками з бюджетом	275847,0	5,8	206781,0	3,8	143350,0	2,5	-132497,0
Розрахунками зі страхування	18322,0	0,4	31746,0	0,6	38741,0	0,7	20419,0
Розрахунками з оплати праці	105747,0	2,2	156558,0	2,9	173830,0	3,1	68083,0
За одержаними авансами	1722305,0	36,3	1630022,0	30,0	315751,0	5,6	-1406554,0
Поточні забезпечення	373555,0	7,9	1121529,0	20,7	1347744,0	23,7	974189,0
Доходи майбутніх періодів	488956,0	10,3	275190,0	5,1	215594,0	3,8	-273362,0
Інші поточні зобов'язання	92310,0	1,9	82120,0	1,5	5096,0	0,1	-87214,0
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами	83947,0	1,9	83947,0	1,5	82000,0	1,4	-1947,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

На основі поданих даних можна зробити висновок, що залучений капітал ДП «Антонов» збільшився протягом дослідженого періоду, з 4748752,0 тис. грн. до 5680836,0 тис. грн. Це зростання було обумовлено отриманням цільового фінансування у 2022 році, чий внесок у загальний капітал становив 18,1%.

Структура джерел фінансування зазнала змін. Зменшення питомої ваги доходів майбутніх періодів (від 10,3% до 3,8%) та одночасне збільшення питомої ваги поточних забезпечень (з 7,9% до 23,7%) свідчать про зміни у стратегії підприємства. Найбільш значущим джерелом збільшення фінансових ресурсів стали поточні зобов'язання, зокрема кредиторська заборгованість за товари та послуги, яка зросла з 17,5% до 21,1%. Це означає, що компанія збільшила свої зобов'язання перед постачальника.

Питома вага кредиторської заборгованості за одержаними авансами суттєво зменшилася, з 36,3% до 5,6% у 2022 році. Кредиторська заборгованість перед бюджетом та за розрахунками з оплати праці має свої відмінності, зменшуючись та збільшуючись відповідно. У 2021 та 2022 роках компанія використовувала короткострокове кредитування для фінансування оборотного капіталу, і його питома вага склала 15,9% у 2022 році. Кредиторська заборгованість, часто стає джерелом формування фінансових ресурсів підприємства.(табл.2.13).

Таблиця 2.13 – Склад та структура кредиторської заборгованості ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Вид кредиторської заборгованості	Рік						Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Поточна Кт заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	58079,0	1,9	18802,0	0,6	21316,0	1,1	-36763,0
За товари, роботи, послуги	829463,0	27,5	919872,0	31,0	1195869,0	63,3	366406,0
Розрахунками з бюджетом	275847,0	9,2	206781,0	7,0	143350,0	7,6	-132497,0
Розрахунками зі страхування	18322,0	0,6	31716,0	1,1	38741,0	2,1	20419,0
Розрахунками з оплати праці	105747,0	3,5	156558,0	5,3	173850,0	9,2	68103,0
За одержаними авансами	1722305,0	57,3	1630022,0	55,0	315751,0	16,7	-1406554,0
Всього	3009763,0	100,0	2963751,0	100,0	1888877,0	100,0	-1120886,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

Згідно з розрахунками, спостерігається зменшення загальної суми боргів компанії на 1120886,0 тис. грн. у 2022 році. Це зменшення обумовлене зменшенням окремих видів боргів, зокрема, довгострокових зобов'язань, боргів перед бюджетом і суми отриманих авансів. Найбільше зменшення відзначається у категорії боргів за товари, роботи та послуги, яка становила 63,3% від усієї кредиторської заборгованості в 2022 році, порівняно з 27,5% в базовому році. Також важливо відзначити, що частка боргів за виданими авансами значно зменшилася, складаючи 16,7% у 2022 році порівняно з 57,3% у 2020 році.

Це свідчить про зменшення обсягу авансів, отриманих від інших підприємств, що має негативний вплив на фінансову стійкість та діяльність ДП «Антонов». Отже, вміння задовольняти зростаючі потреби в оборотному капіталі без значного використання чистого прибутку є важливим показником фінансової стійкості та управління ресурсами підприємства.

Важливо визначити загальну потребу у оборотних коштах та виявити, чи є брак або надлишок цих коштів у фінансовій діяльності підприємства ДП «Антонов» протягом розглянутого періоду (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 - Оцінка наявності оборотних коштів ДП «Антонов», 2020-2022 р. р., тис. грн.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
1.Власні кошти	9043694,0	8858026,0	9659602,0	615908,0
2.Довгострокові кредити	0,0	0,0	0,0	0,0
3.Необоротні активи	5493613,0	5808745,0	5463496,0	-30117,0
4.Оборотні активи	8126611,0	8401265,0	9801233,0	1674622,0
5.Грошові кошти та їх еквіваленти	2116234,0	1808260,0	943129,0	-1173105,0
6.Поточні зобов'язання і забезпечення	3964584,0	5200412,0	4360017,0	395433,0
7.Наявність оборотних коштів ((1+2)-3)	3550081,0	3049281,0	4196106,0	646025,0
8.Поточна потреба (4-5-6)	2045793,0	1392593,0	4498087,0	2452294,0
9.Брак (7<8) / надлишок (7>8)	надлишок	надлишок	брак	

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Результати дослідження, які представлені у таблиці 2.14, вказують на те, що ДП «Антонов» мало надлишки оборотного капіталу у 2020 і 2021 роках, але в 2022 році сталося дефіцит цього капіталу. Загалом, аналізуючи отримані результати, можна відзначити зростання потреби підприємства в оборотному капіталі. Це свідчить про збільшення показників фінансово-господарської діяльності, зокрема в сфері виробництва та реалізації продукції.

ДП «Антонов» знаходить різноманітні джерела для збільшення свого оборотного капіталу, який є ключовим для ефективної діяльності підприємства. Додатковим джерелом може бути продаж необоротних активів або завершення терміну довгострокового фінансового інвестування. Такі операції можуть забезпечити додаткові кошти, які можна використовувати для покриття потреб в оборотному капіталу.

Отримання кредитних ресурсів є іншим важливим джерелом для забезпечення оборотного капіталу. Кредити можуть надавати необхідні фінансові ресурси для забезпечення стабільної роботи підприємства.

Цільове фінансування також може відігравати ключову роль у формуванні оборотного капіталу. Якщо фінансування спрямоване на конкретні проекти чи потреби, це може допомагати ефективно використовувати ресурси для досягнення конкретних цілей.

Всі ці джерела мають великий вплив на ефективність використання оборотних активів та загальний капітал підприємства. Раціональне формування джерел оборотних активів сприяє успішній реалізації проектів, покращує фінансові результати і стан підприємства, сприяє досягненню загальних цілей ефективного використання оборотного капіталу.

2.3 Оцінка ефективності використання оборотного капіталу підприємства

На наступному етапі аналізу оборотного капіталу підприємства важливим є оцінювання того, наскільки ефективно використовуються ці

кошти. Для визначення ефективності використання оборотного капіталу необхідно провести дослідження різних показників, які відображають цей процес.

Таблиця 2.15 – Динаміка показників ефективності використання оборотних активів ДП «Антонов» 2020-2022 р.р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обертів	1,08	1,23	1,09	0,01
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, днів	333,33	292,68	330,28	-3,05
Коефіцієнт завантаженості, грн	0,92	0,77	0,91	-0,01
Рентабельність оборотних активів, %	15,37	10,83	14,09	-1,28
Тривалість виробничого циклу, днів	38,88	41,07	84,16	45,28
Тривалість операційного циклу, днів	77,40	98,89	177,87	100,47
Тривалість фінансового циклу, днів	367,49	309,33	382,14	14,65

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Підприємство має оборотні активи, які здійснюють 1,09 обертів за 2022 рік. Цей показник є ключовим для оцінки ефективності використання оборотного капіталу, вказуючи на швидкість його переходу від виробничих запасів до готової продукції та подальше перетворення у грошову форму. Цікаво, що цей показник залишається практично незмінним протягом трьох років, що також означає стабільність кількості днів на один оборот оборотних активів.

Значення коефіцієнту завантаженості, яке є оберненим коефіцієнту оборотності, свідчить про те, скільки оборотних коштів припадає на одну гривню реалізованої продукції. Цей показник також майже не змінюється протягом досліджуваного періоду. Проте, рентабельність оборотних активів показує негативну динаміку, зменшуючись протягом трьох років.

Ефективність використання оборотного капіталу відображена в тривалості операційного, фінансового та виробничого циклів. Зауважується, що значення цих показників зростає, що вказує на зниження ефективності використання оборотного капіталу. Щоб поліпшити ситуацію, можна

розглянути скорочення тривалості операційного та фінансового циклів шляхом прискорення виробничого процесу та оптимізації оборотності дебіторської заборгованості, а також невелике сповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

За допомогою даних табл. 2.16 проведемо аналіз показників ефективності використання запасів досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.16 – Динаміка показників ефективності використання запасів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт оборотності запасів, обертів	2,01	2,64	1,28	-0,73
Коефіцієнт оборотності запасів, днів	179,10	136,36	281,25	102,15
Строк збереження запасів, днів	197,08	188,05	218,8	21,72
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, обертів	2,24	2,12	1,76	-0,48
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, днів	160,71	169,81	204,55	43,84
Коефіцієнт оборотності незавершеного виробництва, обертів	2,29	3,87	4,79	2,50
Коефіцієнт оборотності незавершеного виробництва, днів	157,21	93,02	75,16	-82,05
Коефіцієнт оборотності готової продукції, обертів	139,04	94,78	100,30	-38,74
Коефіцієнт оборотності готової продукції, днів	2,59	3,79	3,59	1,00

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Отже, з аналізу розрахунків стає очевидним, що всі показники ефективності використання запасів на підприємстві ДП «Антонов» погіршуються протягом розглянутого періоду. Наприкінці 2020 року оборотність запасів складала 2,01 обертів, проте до кінця 2021 року цей показник зростає на 31%, до 2,64 обертів, але вже у 2022 році різко впав до 1,28 обертів. З цим пов'язане і збільшення тривалості одного обороту запасів з 179,1 днів у 2020 році до 281,25 днів у 2022 році.

Такі динаміки свідчать про неефективне використання запасів на підприємстві. Зазвичай, підвищення оборотності запасів і скорочення

тривалості їх обороту свідчать про ефективність управління запасами, а тут ми спостерігаємо протилежну тенденцію. Можливо, це вказує на проблеми у плануванні, закупівлі чи управлінні запасами на підприємстві, які варто детально вивчити та вирішити для оптимізації роботи з ресурсах.

Дані наступної таблиці демонструють показники ефективності використання дебіторської заборгованості ДП «Антонов».

Таблиця 2.17 – Динаміка показників ефективності використання дебіторської заборгованості ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обертів	4,76	3,98	3,22	-1,54
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, днів	75,58	90,45	111,80	36,22
Співвідношення дебіторської заборгованості та кредиторської	0,47	0,79	1,97	1,50
Співвідношення темпів зміни дебіторської заборгованості та виручки від реалізації	0,21	0,52	3,14	2,93
Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість	0,18	0,28	0,38	0,20
Коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості	0,21	0,23	0,25	0,04

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості є важливим показником для оцінки того, наскільки ефективно підприємство управляє своєю дебіторською базою. У даному випадку, ДП «Антонов» зафіксувало зменшення кількості обертів заборгованості за останній рік. Це свідчить про те, що компанія витрачає більше часу на повернення коштів, вкладених у розрахунки з клієнтами, що може негативно вплинути на рух власних коштів.

Тривалість одного оборту зросла до 111,80 днів, що також є несприятливим показником. Це означає, що підприємство витрачає більше часу на очікування повернення коштів від дебіторів, що може вплинути на його фінансову стабільність.

Крім того, збільшення коефіцієнта співвідношення темпів зміни дебіторської заборгованості та виручки від реалізації також свідчить про те, що сума боргу зростає швидше, ніж виручка. Це може стати додатковим фактором, що обтяжує фінансове становище підприємства.

Особливо тривожним є зростання простроченої дебіторської заборгованості з 21,0% до 25,0% протягом періоду з 2020 по 2022 роки. Це свідчить про збільшення ризику непогашення боргів і може сигналізувати про зменшення ефективності використання дебіторської заборгованості.

Для визначення ефективності використання грошових коштів оцінюється, наскільки активно грошові ресурси використовуються в обіговому капіталі. (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Динаміка показників ефективності використання грошових коштів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Чистий грошовий потік	1679659,0	-268795,0	-1216296,0	-2895955,0
Від’ємний грошовий потік	7816920,0	11903511,0	9701944,0	1885024,0
Залишок грошових коштів	2116234,0	1808260,0	943129,0	-1173105,0
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, оборотів	39,66	4,77	7,12	-32,54
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, днів	9,08	75,47	50,56	41,48
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,21	-0,02	-0,13	-0,34
Коефіцієнт участі грошових коштів	0,26	0,22	0,09	-0,17

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Результати проведеного дослідження вказують на значне зниження всіх показників ефективності використання грошових коштів у підприємства «ДП Антонов». Зокрема, коефіцієнт оборотності скорочується з 39,66 оборотів до 7,12 оборотів. Крім того, коефіцієнт ефективності грошового потоку виявляє від’ємне значення у 2021 та 2022 роках, що є негативним сигналом.

Важливим фактором є також зменшення участі грошових коштів у оборотному капіталі, яке знизилося з 26,0% у 2020 році до 9,0% у 2022 році. Це призводить до погіршення загальної ліквідності та платоспроможності підприємства.

Отже, на основі аналізу можна зробити висновок, що ефективність використання грошових коштів залишається на низькому рівні. Це вказує на необхідність активного втручання та підвищення ефективності управління грошовими ресурсами на підприємстві для забезпечення його стійкості та подальшого розвитку.

За допомогою даних табл. 2.19 проведемо аналіз показників ефективності використання джерел фінансування оборотних активів підприємства.

Таблиця 2.19 – Динаміка показників ефективності використання джерел фінансування оборотних активів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обертів	2,04	3,16	2,06	0,02
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, днів	176,47	113,92	174,76	-1,71
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,52	0,61	0,61	0,03
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, обертів	0,87	1,11	1,06	0,19
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, днів	413,79	324,32	339,62	-74,17
Рентабельність власного капіталу	12,35	14,12	13,63	1,28

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Коефіцієнти оборотності кредиторської заборгованості ДП «Антонов» за 2020 та 2022 роки показують стабільність на рівні 2,04 та 2,06 відповідно. Це свідчить про те, що кількість оборотів кредиторської заборгованості залишається майже незмінною, що може бути результатом недостатнього фінансування власної діяльності за рахунок кредиторів.

З іншого боку, період обороту зменшується з 176,47 днів до 174,76 днів, що може свідчити про те, що компанія ефективніше використовує свої ресурси та прискорює оборотні процеси.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу вказує на те, що на кожен гривню власного капіталу ДП «Антонов» отримало 1,06 гривень чистого доходу у 2022 році. Хоча цей показник зростає, він все ще залишається на низькому рівні. Рентабельність власного капіталу, яка збільшилася до 13,63%, свідчить про те, що компанія ефективно використовує свій власний капітал.

Таблиця 2.20 – Динаміка показників ризиковості джерел фінансування оборотних активів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Теоретично-гранична величина	Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022		
Маневреність власних оборотних коштів	0,60	0,36	0,79	0,4-0,6	0,19
Коефіцієнт фінансової автономії	0,66	0,62	0,63	>0,5	-0,03
Коефіцієнт фінансового ризику	0,52	0,61	0,61	0,4-0,6	0,09
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,39	0,36	0,56	0,4-0,6	0,17
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,91	0,95	1,01		0,1
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,85	0,69	0,77	-	-0,08
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,44	0,38	0,43	-	-0,01

Джерело: розраховано автором за даними звітності Форма № 1 «Баланс»

ДП «Антонов» володіє власними оборотними коштами у сумі 4196106,0 тис. грн. на 2022 рік, що є збільшенням на 646025,0 тис. грн. порівняно з попереднім періодом. Ці кошти можуть бути використані для фінансування запасів, дебіторської заборгованості та інших оборотних активів. У 2022 році 43,0% оборотних активів припадають на власний оборотний капітал. Цей

капітал відзначається високим рівнем маневреності, який збільшився з 0,60 у 2020 році до 0,79 у 2022 році. Це свідчить про те, що підприємство має достатню гнучкість у використанні власних коштів для фінансування різних потреб.

Також важливо відзначити, що підприємство може самостійно фінансувати 63,0% необхідних активів, що підтверджується значенням коефіцієнта автономії. Хоча цей коефіцієнт зменшився на 0,03, підприємство все ще володіє значною фінансовою самостійністю.

Загалом, ДП «Антонов» виявляє стабільну фінансову позицію здатну забезпечити ефективне управління оборотним капіталом та самостійне фінансування значної частини своїх актив. ДП «Антонов» демонструє прийнятний рівень фінансового ризику, який вказує на здатність компанії ефективно управляти своїми фінансами. Коефіцієнт фінансового ризику, що показує співвідношення між залученими засобами і власним капіталом, залишається в межах нормативу. Зростання цього показника може вказувати на збільшення залежності від зовнішніх кредиторів, але наразі такої тенденції не спостерігається.

Насправді, на кожну гривню власного капіталу припадає лише 0,61 гривень залучених коштів, що свідчить про раціональне використання фінансових ресурсів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який вказує на частину капіталу, що знаходиться в обороті, також залишається в нормі, становлячи 0,56.

Однак слід звернути увагу на коефіцієнт фінансової автономії, який вказує на частку власного капіталу у відсотках від загальної суми засобів, використовуваних у діяльності компанії. Зниження цього показника нижче критичного рівня 0,5 може свідчити про погіршення стійкості підприємства. У даному випадку, його значення становить менше 0,5, що може сигналізувати про збільшену залежність від зовнішніх кредиторів.

Для поліпшення ситуації, можна розглядати залучення додаткових коштів від кредитних організацій, банків чи інших підприємств. Це може

сприяти активізації виробничої та збутової діяльності, що в свою чергу призведе до покращення фінансових результатів компанії та досягнення стратегічних цілей.

Проведемо аналіз показників ризиковості оборотних активів досліджуваного підприємства (табл. 2.21).

Таблиця 2.21 – Динаміка показників ризиковості оборотних активів ДП «Антонов» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності;	0,53	0,35	0,22	-0,31
Коефіцієнт швидкої ліквідності;	0,92	0,93	1,27	0,35
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,05	1,60	2,25	0,20
Частка оборотних активів з мінімальним ризиком вкладення	0,26	0,22	0,09	-0,17
Частка оборотних активів з середнім ризиком вкладення	0,78	0,42	0,43	-0,35

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

На досліджуваному підприємстві спостерігається позитивний тренд у фінансовій стійкості. Коефіцієнт поточної ліквідності, який визначає, наскільки компанія здатна виплатити свої короткострокові зобов'язання, зросли з 2,05 до 2,25. Це свідчить про те, що підприємство має збільшену здатність покривати свої обов'язки за допомогою короткострокових ресурсів.

Крім того, коефіцієнт термінової ліквідності вказує на те, що кожна одиниця короткострокових зобов'язань підприємства може бути покрита 1,27 грн. швидко реалізованих оборотних активів. Це означає, що компанія може ефективно перетворювати свої активи в готівку, що є важливим для забезпечення фінансової стійкості. У звітному році підприємство мало грошових коштів на рахунках, що становило 22,0% від загальної суми поточних зобов'язань. Хоча цей показник трошки зменшився, він все ще

відповідає нормативним вимогам, і немає загрози несвоєчасного виконання зобов'язань перед постачальниками.

Узагальнюючи, фінансовий стан підприємства виглядає стійким, і йому не загрожує невчасне виконання фінансових зобов'язань

Інтегральний показник ефективності використання оборотного капіталу можна розглядати як об'єднання різних фінансових аспектів, пов'язаних з оборотним капіталом підприємства. Він надає можливість здійснити комплексну оцінку того, наскільки успішно підприємство управляє своїми ресурсами, що обертаються. Для розрахунку цього показника можна використовувати формулу, яку ми позначаємо як (1.1).

Таблиця 2.22 – Інтегральний показник ефективності використання оборотного капіталу ДП «Антонов», 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Середньорічний обсяг оборотного капіталу, тис. грн.	6975007,0	7590481,5	8913728,0	1938721,0
Виручка від реалізації (товарів, робіт, послуг), тис. грн	7513302,0	9361477,0	9796027,0	2282725,0
Фондовіддача оборотного капіталу	1,08	1,23	1,09	0,01
Рентабельність оборотного капіталу, %	15,37	10,83	14,09	-1,28
Інтегральний показник ефективності оборотного капіталу	0,41	0,36	0,39	-0,02

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати»

Розрахунки показують, що інтегральний показник зменшується на 0,02, що вказує на невелике зниження ефективності використання оборотних активів. Поглиблений аналіз показує, що існують резерви для підвищення ефективності управління оборотним капіталом. Загальна ефективність використання оборотних коштів не досягає високого рівня, що свідчить про необхідність підвищення її якості.

Підприємство має проблеми у збалансованості надходження та витрачання грошових коштів, що може призводити до зниження ефективності

управління оборотними коштами. Рівень ефективності залишається низьким, і це вказує на необхідність вжиття заходів для покращення ситуації.

ДП «Антонов» визначає ефективне використання оборотних коштів як один з основних напрямків своєї діяльності, основою якого є керування оборотними активами. Для досягнення цієї мети необхідно розробити та впровадити заходи, спрямовані на прискорення обігу оборотних активів в умовах їх дефіциту.

Зважаючи на те, що ДП «Антонов» має відповідальність за ефективне використання своїх фінансових ресурсів, особливу увагу слід зосередити на правильному розподілі коштів у оборотні активи. Це є важливою складовою для забезпечення стійкості фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі.

Оборотні активи, такі як запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти, грають ключову роль у забезпеченні безперебійного виробництва і вчасного виконання зобов'язань перед партнерами та постачальниками. Інвестування в ці активи має бути ефективним і орієнтованим на досягнення стратегічних цілей компанії.

Важливо враховувати також обставини ринкового середовища, конкурентоспроможність продукції, технологічні та інноваційні вимоги. Належне фінансове управління в області оборотних активів допомагає не лише уникнути можливих фінансових труднощів, а й забезпечити розвиток та конкурентоспроможність ДП «Антонов» у довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ДП «АНТОНОВ»

3.1 Механізми підвищення ефективності управління оборотним капіталом підприємства

Удосконалення механізму управління оборотним капіталом ДП «Антонов» є ключовим елементом для підвищення ефективності виробництва. Особливо важливо це стає в умовах економічної та соціальної нестабільності, а також зміни інфраструктури виробництва. Фінансовий менеджер відіграє важливу роль у забезпеченні якісного та раціонального управління коштами. Саме через дбайливе управління грошовими потоками формуються успіхи або невдачі в реалізації виробничо-господарської діяльності авіабудівних підприємств.

В умовах непередбачуваності інших чинників, таких як зміни на ринку або зміни в законодавстві, важливо мати гнучкий та адаптивний механізм управління оборотним капіталом. Це дозволить ефективно реагувати на зміни у середовищі та мінімізувати ризики для фінансової стійкості підприємств.

Суть вдосконалення використання оборотних коштів у фінансово-господарській діяльності підприємства полягає у наданні пріоритету раціональному управлінню цими коштами, особливо в умовах їх нестачі та постійного дефіциту. Ключовою метою є забезпечення ефективного використання оборотного капіталу, що вимагає збалансованого управління запасами на кожному етапі виробничого циклу [15].

Для досягнення цього мети важливо розробити стратегії зниження матеріаломісткості продукції, що сприятиме оптимізації витрат. Одночасно, необхідно вдосконалити заходи, спрямовані на підвищення оборотності оборотних коштів, забезпечуючи їх швидке обертання. Лише якісне управління оборотними коштами може гарантувати ефективність фінансово-

господарської діяльності підприємства. Такий підхід стимулює зростання ліквідності, забезпечуючи достатні ресурси для безперебійного виробничого процесу, та сприяє підвищенню прибутковості. Основною ідеєю є не лише реагування на виклики нестачі оборотних коштів, але й активне формування стратегій для їхнього оптимального використання, що забезпечить стабільність та успішність підприємства в довгостроковій перспективі.

Можливість раціонального використання оборотних коштів, що відображається в підвищенні їх оборотності, визначається шляхом оптимізації процесів вивільнення та більш якісного використання цих коштів. Для оцінки потенційного вивільнення оборотних коштів необхідно визначити потребу в оборотному капіталі за певний період, враховуючи оборот реалізації продукції та оборотність коштів за попередній період. Такий підхід сприяє визначенню того, як ефективно використовуються оборотні кошти та дозволяє зрозуміти, як можна оптимізувати їх рух для досягнення кращих результатів.

Схема оптимального кругообігу оборотних коштів ДП «Антонов» може бути зображена так, як це показано на рисунку 3.1.

Рисунок 3.1 - Оптимальний рух оборотного капіталу в процесі операційного циклу ДП «Антонов»

Джерело: складено автором на основі [12]

Цикл оборотного капіталу відіграє ключову роль у стимулюванні виробничо-господарської діяльності, сприяючи більш ефективному випуску та реалізації готової продукції та формуючи оборотні активи. У випадку ДП «Антонов» напрями забезпечення зростання ефективності використання оборотних коштів представлено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Основні шляхи прискорення оборотності оборотного капіталу ДП «Антонов»

Методи прискорення	Отриманий результат
Використання нових технологій, автоматизації виробничих процесів, зростання рівня продуктивності праці, більш повне та ефективніше використання виробничих потужностей, матеріальних і трудових ресурсів підприємства	Забезпечення скорочення тривалості виробничого циклу в аспекті інтенсифікації виробництва
Постійне забезпечення виробничого процесу необхідними матеріальними ресурсами, контроль надлишком запасів	Більш краща організація матеріально-технічного забезпечення підприємства
Своєчасне та повне оформлення документації на реалізовану продукцію, а також здійснення якісного банківського обслуговування	Реалізація механізму пришвидшення процесу відвантаження продукції
Швидке перетворення дебіторської заборгованості в інші форми оборотних активів (високоліквідні короткострокові цінні папери грошові кошти та їх еквіваленти). Використання форм рефінансування (факторинг, форфейтинг і т.д.) для зниження дебіторської заборгованості	Скорочення часу знаходження та обсягу дебіторської заборгованості
Дослідження ринку, розширення асортименту, вдосконалення характеристик товару та методів стимулювання реалізації продукції; формування виваженої цінової політики; організація ефективних рекламних заходів і т.д	Підвищення рівня маркетингової компоненти, спрямованих на прискорення збуту товарів на локальному ринку, інформація про споживача

Джерело: складено автором за [11]

Забезпечення ефективного використання виробничих запасів на підприємстві вимагає впровадження кількох ключових підходів. По-перше, нормування запасів для всіх матеріалів, які використовуються на підприємстві, дозволяє встановити оптимальні рівні запасів для кожної позиції. Це допомагає уникнути надмірного або недостатнього запасу, забезпечуючи економічно обґрунтований підхід.

По-друге, важливим є розміщення виробничих запасів на складах підприємства. Це повинно бути ретельно сплановане, враховуючи не тільки простір, але й логістику, швидкість доступу до запасів та їхню оборотність.

Організація оперативного контролю за станом та рівнем запасів є третім ключовим елементом. Це включає в себе постійний моніторинг руху матеріалів, забезпечення вчасного поповнення запасів і виявлення можливих ризиків виникнення дефіциту чи зайвого запасу.

Нарешті, важливо забезпечити постійну наявність запасів для потреб виробництва, щоб уникнути перерв у виробництві через відсутність необхідних матеріалів. Це вимагає стратегічного планування постачань та управління партнерськими відносинами з постачальниками. Ефективне управління виробничими запасами полягає в гармонійному поєднанні нормування, розміщення, контролю та стратегічного планування для забезпечення надійної матеріальної бази для виробництва на підприємстві.

Процес виробництва на ДП «Антонов» включає часткову автоматизацію, і надзвичайно важливо забезпечити безперебійні поставки сировини на склади. Для оптимізації цього процесу використовується система поставок «Точно в строк» (Just-in-time), яка практикується зарубіжними підприємствами. Ця система надає можливість синхронізувати поставки необхідних ресурсів із виробничим процесом.

Основними методами системи «Точно в строк» є постійне оновлення сировини та матеріалів, необхідних для виробництва, уникнення порушень виробничого процесу, забезпечення гнучкості та маневреності виробничої системи, скорочення строків на підготовчі та виробничі процеси, а також усунення необґрунтованих витрат.

Проектування і організація системи «Точно в строк» є основою для досягнення цих цілей. Система складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків, які взаємодіють між собою. Структура системи представлена на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 - Використання системи J-I-T на ДП «Антонов»

Джерело: складено автором на основі [6]

Система Just-in-Time (JIT) управління виробництвом включає такі ключові елементи, як розробка продукту, розробка процесу, планування та управління системою виробництва, а також кадрові та організаційні аспекти, такі як робочі активи, навчання персоналу та підвищення їх кваліфікації.

Впровадження системи JIT дозволяє значно скоротити запаси матеріальних ресурсів на 30-50%, використовуючи при цьому логістичні концепції в управлінні підприємством. Також система сприяє зменшенню тривалості переміщення товарів від початкового джерела сировини до кінцевого споживача на 25-45%. Це, в свою чергу, сприяє зниженню витрат на виробничі процеси, дистрибуцію товарів та прискоренню оборотності оборотних активів підприємства.

Загальною метою впровадження JIT є підвищення задоволеності споживачів шляхом забезпечення високої якості продукції та сервісу. Це досягається за рахунок оптимізації виробничих процесів, ефективного управління ресурсами та прискорення обігу товарів, що призводить до позитивного впливу на фінансові показники та конкурентоспроможність підприємства.

Для зменшення часу обороту оборотного капіталу у ДП «Антонов» рекомендується вживати ряд заходів. По-перше, можна оптимізувати виплати

за матеріали та сировину, використовуючи їх більш раціонально. Далі, важливо вдосконалити систему сплати податкових зобов'язань, а саме оптимізувати розмір і терміни сплати податків.

Також важливо управляти кредитами та прагнути отримати пролонгацію кредитів та відкладати строки платежів відповідно до домовленостей з постачальниками ресурсів. Це може полегшити фінансовий тиск і створити більше гнучкості в операційному обігу. Комбінація цих заходів дозволить оптимізувати управління оборотним капіталом у ДП «Антонов» та покращити його фінансову стійкість.

Зростання оборотних коштів на підприємстві може відбутися за рахунок кількох стратегій. По-перше, оптимізація тривалості фінансового та операційного циклів може сприяти швидшому обертанню коштів, що в свою чергу дозволяє ефективніше використовувати ресурси підприємства.

По-друге, скорочення частки розрахунків з постачальниками, які вимагають утримання грошових резервів на банківських рахунках, може полегшити доступність коштів для інших потреб. Використання акредитивної форми розрахунків може допомогти у вирішенні цього питання.

Крім того, використання чеку у процесі розрахунків також може сприяти оптимізації оборотних коштів. Це може дозволити підприємству управляти своєю ліквідністю більш ефективно та зменшити необхідність утримання великих сум на банківських рахунках.

У той час як виробничий цикл на ДП «Антонов» триває, існують можливості скорочення його тривалості за допомогою різних заходів. Одним із таких заходів є впровадження автоматизованих методів обробки сировини та матеріалів, що дозволяє ефективніше використовувати ресурси. Також можливе скорочення часу між операціями шляхом удосконаленої підготовки до виробництва, що сприяє зменшенню перебоїв та підвищенню ритмічності в роботі підприємства.

Розвиток сертифікації та стандартизації продукції є ще однією важливою складовою. Це допомагає створити стандарти якості, що полегшує

виробництво, а також надає переваги на ринку через відповідність міжнародним стандартам. Підвищення змінності виробництва і забезпечення гнучкості виробничих систем також сприяє адаптації до змін у попиті та умовах ринку.

Важливим аспектом є також стимулювання розробки та впровадження нових технологій, що може сприяти ефективнішому виробництву. Усі ці заходи спрямовані на оптимізацію виробничого процесу та покращення конкурентоспроможності ДП «Антонов».

Зменшення часу, протягом якого готова продукція знаходиться на складі ДП «Антонов», обумовлене кількома ключовими факторами, які пов'язані як з виробничим процесом, так і з організацією збуту. Важливою складовою виробничої діяльності є якість та асортимент продукції, а також розумне планування її виробництва. З іншого боку, висока якість продукції, раціонально підібраний асортимент для ринку і регулярний виробничий процес сприяють скороченню часу від виготовлення до реалізації.

Ефективність також залежить від надійного зв'язку із замовниками, оперативного повідомлення про відвантаження товарів, швидкого оформлення документації та забезпечення потрібними транспортними засобами. Всі ці складові сприяють прискоренню обсягів реалізації продукції та забезпечують стабільну роботу підприємства.

3.2 Заходи рефінансування дебіторської заборгованості ДП «Антонов»

Менеджерам підприємства важливо звернути увагу на те, що у звітному році сума грошових зобов'язань від клієнтів (дебіторська заборгованість) була значно вищою, ніж зобов'язання перед постачальниками (кредиторська заборгованість). Іншими словами, підприємство продавало свою продукцію на умовах відстроченого платежу, витрачаючи частину своїх фінансових ресурсів на утримання цього оборотного капіталу. Такий підхід може призвести до

зменшення ліквідності підприємства, оскільки гроші за реалізований товар не надходять негайно. Підприємство, по суті, надає своїм покупцям товарний кредит, що може впливати на його здатність вчасно розраховуватися з власними зобов'язаннями [4].

Щоб уникнути можливих проблем, менеджерам рекомендується впроваджувати методи управління дебіторською заборгованістю. Одним із ефективних заходів може бути рефінансування, тобто перегляд умов оплати з метою забезпечення більш ефективного обігу грошових коштів в компанії. Також важливо встановлювати жорсткі терміни розрахунків з клієнтами, щоб уникнути можливих проблем із затримками в оплаті. Усі ці заходи спрямовані на збереження ліквідності та забезпечення вчасних розрахунків, що є ключовими аспектами ефективного фінансового управління підприємством.

Факторинг - це спосіб рефінансування дебіторської заборгованості, коли підприємство продає свої непогашені рахунки на користь факторингової компанії або банку. Підприємство отримує гроші відразу, замість того, щоб чекати на сплату своїх клієнтів. Угода охоплює передачу прав на отримання коштів від дебіторів, а підприємство одержує основну суму заборгованості, за вирахуванням комісійної винагороди.

Факторингове фінансування, яке може бути надане сторонніми компаніями, мікрофінансовими установами або банками, в Україні часто здійснюється через великі фінансові установи, такі як АТ «Укресімбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», КБ «Південний», АТ КБ «Глобус», АТ «ОТП Банк», АТ «ПУМБ».

Однак варто відзначити, що деякі з найбільших банків-факторів, за винятком Укресімбанку, вимагають від клієнтів переходу на повне обслуговування всієї компанії або, принаймні, відкриття рахунків у цих банках для регулярного здійснення факторингових угод. Такий підхід сприяє зниженню вартості факторингу для клієнтів. У такий спосіб банки пропонують розширений спектр фінансових послуг разом із забезпеченням факторингового фінансування.

Факторингове фінансування від АТ «Укресімбанк» має кілька значущих переваг для своїх клієнтів. По-перше, це надання фінансування на період фактичного відстрочення платежу, що дозволяє компаніям ефективно управляти своєю ліквідністю. Крім того, сума фінансування не збільшує заборгованість клієнта за кредитами в його балансі, але одночасно зменшує обсяг дебіторської заборгованості. Це сприяє оптимізації фінансового стану підприємства.

Крім того, розмір фінансування може зростати разом із збільшенням обсягів продажу клієнта, що стимулює розвиток бізнесу. Усе це робить факторингове фінансування від АТ «Укресімбанк» привабливим і зручним інструментом для підтримки фінансової стабільності та росту підприємств.

Факторингові послуги для постачальників мають ряд додаткових переваг. По-перше, це можливість отримання додаткового прибутку через збільшення обсягу продажів. По-друге, вони можуть зекономити кошти, які раніше витрачались на банківське кредитування, такі як витрати на оформлення кредиту, проценти та витрати на застави.

Також, завдяки факторинговим послугам, постачальники можуть отримати економію через можливість придбання товарів у своїх постачальників за більш вигідною ціною, завдяки скороченню терміну оплати. Крім того, факторинг забезпечує захист від можливих втрат в разі несплати боргів дебіторами.

Ще однією перевагою є можливість зменшення витрат на оплату додаткових робочих місць, які раніше витрачались на управління дебіторською заборгованістю та фінансування підприємства. Крім того, факторинг допомагає захистити бізнес від втрат клієнтів, оскільки постачальник може надавати конкурентоспроможні умови відстрочки платежу і зберігати асортимент товарів завдяки доступності оборотних коштів.

Запропонуємо використання банківського факторингу як ефективного методу рефінансування дебіторської заборгованості для ДП «Антонов» від АТ «Укресімбанк».

Дебіторська заборгованість, яка виникає у зв'язку з реалізацією товарів чи послуг і неоплаченими рахунками, може стати тяжкою для ліквідації в грошовій формі. У таких випадках компанії можуть використовувати банківський факторинг, щоб перетворити цю заборгованість у негайні грошові кошти.

Умови факторингу від АТ «Укресімбанк» включають співпрацю з ДП «Антонов» для придбання їхніх невиконаних рахунків за товари чи послуги. Банк, виступаючи як фактор, може надати аванс до 90-95% від суми дебіторської заборгованості. Це дозволяє підприємству одержати потрібні кошти негайно, замість того щоб чекати на оплату від клієнтів.

Таблиця 3.2 - Стан дебіторської заборгованості (за товари, роботи та послуги) ДП «Антонов» за термінами її виникнення, 2022 р.

Статті дебіторської заборгованості	Залишок на початок року	Залишок на кінець року	Зокрема, за термінами виникнення					
			Термін оплати не настав	Прострочена, дні				
				< 30	31-90	91-180	181-360	Більше 360
Дебіторська заборгованість, всього, тис. грн.	371450,0	12624322,0	8205809,3	x	x	x	x	x
Зокрема: прострочена	92862,5	4418512,7	x	1855775,3	2562737,4	-	-	-
У % до підсумку	25	35	x	42	58	-	-	-

Джерело: складено за даними приміток до річної звітності підприємства.

Припустимо, що сума простроченої дебіторської заборгованості становить 2562737,4 тис. грн. і вона прострочена більше трьох місяців, фактично перевищуючи рік. Оборотноість дебіторської заборгованості складає 3,22 рази на рік.. З метою мобілізації грошових коштів дану прострочену

дебіторську заборгованість пропонуємо продати банку, який займається факторинговими операціями та має факторинговий відділ на таких умовах:

1. Розмір ставки резервування - 20 %.
2. Розмір комісійної винагороди банку - 2,5 %.
3. Розмір процентної ставки за факторинговий кредит - 28 %.

Далі визначимо розмір грошових коштів, які отримає підприємство, а також визначимо дохід для банку.

1. Визначимо суму дебіторської заборгованості за 1 раз:
 $2562737,4 / 3,22 = 795881,2$ тис. грн.
2. Визначимо розмір резерву: $795881,2 * 0,20 = 159176,2$ тис. грн.
3. Визначимо розмір комісійної винагороди для банку:
 $159176,2 * 0,025 = 3979,4$ тис. грн.
4. Термін факторингового кредиту 180 днів.

Таким чином, розмір нарахованих процентів за факторинговий кредит буде такою:

$$(795881,2 - 159176,2) * 0,28 * 180/360 = 89138,7 \text{ тис. грн.}$$

5. Розмір коштів, який отримає підприємство:
 $(795881,2 - 159176,2) - 89138,7 - 3979,4 = 543586,9$ тис. грн.

Сума зарезервованих коштів буде повернена підприємству після погашення заборгованості дебіторами, тобто в цілому кошти підприємства становитимуть: $543586,9 + 159176,2 = 702763,1$ тис. грн.

6. Дохід банку при наданні послуги факторингу становитиме:
 $3979,4 + 89138,7 = 93118,1$ тис. грн.

7. Рівень дохідності здійснення факторингової операції для банку становитиме:

$$89138,7 / (543586,9 * 180/360) = 0,3279, \text{ тобто } 32,7 \text{ \%}.$$

Проведені розрахунки узагальнено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Умови та результати здійснення банківської факторингової операції при рефінансуванні простроченої дебіторської заборгованості для ДП «Антонов»

Показники	Значення показника
Розмір простроченої дебіторської заборгованості на кінець року, тис. грн.	2562737,4
Розмір резервування, %	20,0
Комісійна винагорода банку, %	2,5
Процентна ставка за факторинговий кредит, %	28,0
Розмір коштів, які отримає підприємство, тис. грн.	543586,9
Розмір резервних відрахувань, тис. грн.	159176,2
Загальний дохід банку за надану факторингову послугу (комісійні та нараховані проценти за кредит), тис. грн.	93118,1

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства

Такий підхід дозволяє ДП «Антонов» швидко отримати доступ до грошових коштів, покращуючи їхні фінансові показники та ліквідність. Важливо також враховувати вартість факторингу, яка може включати комісії та відсотки за послуги банку.

Приймаючи рішення про застосування факторингу, важливо уважно зважити всі плюси та мінуси цього підходу. Компанія повинна аналізувати умови факторингових операцій, які пропонують банки, і обрати найбільш прийнятний варіант, враховуючи свої фінансові потреби та можливі ризики. Факторингове фінансування відоме своєю здатністю звільняти кошти, які можна використовувати для зменшення заборгованості перед кредиторами.

Отримання векселя на забезпечення дебіторської заборгованості є ефективним методом реструктуризації зобов'язань перед кредиторами. У цьому випадку боржник, який може бути юридичною особою, видає вексель як письмове зобов'язання сплатити вказану суму коштів за отримані товари,

послуги або виконану роботу. Власник цього векселя, відомий як векселедавець, має право вимагати відповідну суму у визначений термін.

Комерційний кредит, реалізований через вексель, є способом фінансування для підприємств. Вексель виступає як фінансовий інструмент, який дозволяє компаніям організовувати свої господарські відносини та створювати платіжні засоби. Суть його полягає в тому, що боржник, тобто підприємство, виписує вексель як зобов'язання сплатити певну суму кредиторів протягом визначеного періоду часу [3].

Цей метод фінансування відрізняється тим, що підприємство самостійно приймає рішення про використання комерційного кредиту, не обов'язково залучаючи банківську систему. Це дає підприємствам більше гнучкості в управлінні їхніми фінансами. Однак, виписуючи вексель, підприємство бере на себе зобов'язання сплатити суму кредиту у визначений термін, що створює юридичну зобов'язаність.

У випадку, коли компанія розглядає можливість отримання комерційного кредиту і вирішує використати вексель для цього, зазвичай не укладаються інші угоди щодо надання кредиту. Векселі стають ключовим інструментом в роботі з боргами, особливо в ситуаціях простроченої дебіторської заборгованості та при взаєморозрахунках.

Одним із сценаріїв використання векселів полягає в їх використанні для погашення простроченої дебіторської заборгованості. Також важливою може бути можливість використання векселів при розрахунках у взаємозаліку з дебіторами. Крім того, якщо компанія виявляє недостатність коштів і звертається до комерційного банку для отримання банківського кредиту, векселі, які вона отримала від своїх дебіторів, можуть використовуватися як застава для отримання цього кредиту [2].

Впровадження системи комерційного кредиту на основі вексельного обігу має потенціал розширити можливості фінансового управління підприємства. Забезпечення певного терміну для погашення платежу дозволяє покупцеві ефективно маневрувати своїми фінансовими ресурсами. Також

важливо відзначити, що обіг векселів призводить до появи додаткових інструментів для здійснення оплати в господарському обороті.

В контексті діяльності ДП «Антонов» використання векселів може сприяти оптимізації управління дебіторською заборгованістю, забезпечуючи своєчасну інкасацію коштів. Це, в свою чергу, сприятиме покращенню фінансової стійкості підприємства та стимулюванню бізнес-активності. Реалізація процесів рефінансування та інкасації дебіторської заборгованості може позитивно позначитися на фінансовому стані компанії, збільшуючи рівень ліквідності та платоспроможності. В результаті, підприємство матиме можливість формувати значний резерв високоліквідних активів, що сприятиме збалансованій ліквідності в цілому.

Цей підхід не лише сприяє поліпшенню ліквідності підприємства, але й зменшує його кредиторську заборгованість, що в свою чергу позитивно впливає на ступінь залежності від зовнішнього фінансування. Зменшення цієї залежності може сприяти фінансовій стійкості підприємства, оскільки воно стає менш вразливим до змін у зовнішньому фінансовому середовищі.

Отже, ефективне управління заборгованістю виявляється в умінні комплексно підходити до питань виникнення та уникнення неплатоспроможності. Це важливо для запобігання фінансовим кризам та забезпечення стабільності підприємства.

На нашу думку, розглядаючи практичні заходи, слід розглядати такі пункти:

- контроль за розрахунками - здійснення систематичного моніторингу фінансових взаємовідносин для вчасного виявлення та вирішення можливих проблем з розрахунками.
- розширення клієнтської бази - спрямування на привертання більшої кількості клієнтів з метою розподілу ризику несплати між різними споживачами.

- використання системи знижок за дострокову оплату - Встановлення механізмів стимулювання клієнтів до раніше оплати через надання знижок або інших переваг.
- контроль за простроченими платежами - визначення та систематичний моніторинг термінів прострочених платежів від дебіторів.
- уникнення ризикових кредиторів - уникання укладення угод з клієнтами, які мають високий ризик несплати.
- залучення факторингових установ - використання факторингових установ у випадках, коли власна система контролю за простроченням виявилась неефективною.

Ці заходи спрямовані на покращення фінансової стабільності та зменшення ризиків, пов'язаних з невиплатою платежів від клієнтів.

3.3 Оптимізація структури капіталу за рахунок впровадження інноваційних технологій

Основна мета ДП «Антонов» полягає в створенні компанії, яка відповідає європейському стандарту застосуванням передових технологій у виробництві літаків. Це спрямовано на зміцнення позицій компанії як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Окрім вдосконалення технологічних процесів виготовлення, досягнення мінімізації технологічних витрат можливе завдяки впровадженню нового обладнання, вдосконаленню оснащення та автоматизації виробничих процесів. Це сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

Інноваційний розвиток підприємства є ключовим напрямком для збільшення прибутку та оптимізації його діяльності. Для досягнення цієї мети визначаються конкретні цілі на різних рівнях, таких як виробництво, науково-технічна діяльність, організаційно-управлінська сфера та інші аспекти. З метою систематизації цих цілей і визначення стратегічних напрямків інноваційного розвитку формується «дерево стратегічних цілей».

Таке «дерево цілей» для ДП «Антонов» може бути відображене у вигляді таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Стратегічні цілі інноваційного розвитку ДП «Антонов» на 2024 р.

Збільшити прибуток та оптимізувати діяльність ДП «Антонов» у 2024 році							
Економічні		Науково-технічні		Організаційно-управлінські		Кадрові	
Пошук нових можливостей збільшення доходів ДП «Антонов»		Удосконалення технічного рівня виробництва Підвищення рівня якості виробництва		Спрощення структури управління інноваційними бізнес-процесами		Досягнення оптимального рівня продуктивності праці	
Покращення умов з контрагентами	Аналіз можливостей виходу на новий ринок	Впровадження нової технології	Вибір нових постачальників сировини	Підвищення значення показника регульованості	Підвищення рівня контрольованості	Оптимізація кількості учасників процесу	Розробка показників КФУ продуктивності

Джерело: побудовано автором за [21]

В даній таблиці представлено ієрархію цілей на різних рівнях, починаючи від загальної мети інноваційного розвитку. Кожен вищий рівень містить цілі та конкретні завдання, які сприятимуть досягненню цілей на нижчих рівнях. Це допомагає керівництву підприємства чітко розуміти, які кроки необхідно вжити для впровадження інновацій, які аспекти діяльності підлягають оптимізації, та як це сприятиме збільшенню прибутку. Такий підхід робить стратегію інноваційного розвитку системною та ефективною.

Дослідження, проведене для ДП «Антонов», наочно підтверджує важливість обраної стратегії інноваційного розвитку - модернізації бізнес-процесів через їх перепроєктування та впровадження систем автоматизації. Особлива увага зосереджена на впровадженні нової технології для виробництва агрегатів повітряного судна транспортної категорії з полімерного композиційного матеріалу.

Введення нової технології на основі полімерних композитів вирішує не лише технічні завдання, а й сприяє зниженню економічних витрат на

виробництво. Це може бути досягнуто через збільшення серійності виробництва, підвищення рівня автоматизації та покращення якості продукції. Такий підхід відповідає сучасним вимогам і сприяє конкурентоспроможності підприємства на ринку авіаційних технологій.

Розроблено методику для оцінки того, наскільки вигідним є впровадження автоматизації виробничих процесів на ДП «Антонов», яке виробляє літаки із полімерно-композитних матеріалів (ПКМ).

Для визначення ефективності використовується порівняльний метод, де важливим критерієм є кількість вироблених літаків, яка забезпечить повернення витрат на впровадження нового обладнання. Тобто, визначимо скільки літаків потрібно випустити з використанням нового комплексу, щоб покрити всі витрати. Основні показники ефективності - це строки окупності, тобто час, необхідний для того, щоб витрати на впровадження обладнання повернулися завдяки збільшенню обсягу виробництва. Це дозволяє визначити, наскільки швидко компанія зможе відчувати позитивні економічні результати від автоматизації виробничих процесів.

Отже, пропонуємо практичний підхід для визначення доцільності впровадження нових технологій на виробництві літаків, базуючись на конкретних показниках і обсягах виробництва.

Прийняті в методиці умови й допущення:

1. Фінансово-економічні розрахунки виконані в доларах США. Прийнято курс рівний $1 \text{ USD} = 38,0 \text{ грн}$.
2. Вартість однієї розкрійної машини із урахуванням ПДВ, імпортного збору й доставки становить 217660 USD.
3. Вартість лазерного проектора LAP Laser становить 26530,0 USD.
4. Розглядається програма випуску 12/24 літаків у рік.
5. Трудомісткість робіт по підготовці приміщення для розкрійної машини й монтажу становить 1700 люд. год.
6. Трудомісткість по інтеграції модуля пошарового моделювання й підключенню устаткування орієнтовно складе 3500 люд. год.

7. Витрати на монтаж одного лазерного проектора постачальником становлять 3000 USD.

8. Собівартість однієї години робіт робітниками становить 133,0 грн. = 3,5 USD, для інженерно-технічних працівників – 179,0 грн. = 4,7 USD (визначено відповідно до діючих нормативів).

9. При розрахунку економії матеріалів, отриманої за рахунок застосування розкрійної машини й ПЗ «FiberSim» врахована вартість тільки препрегів на основі скляних і вуглецевих волокон.

10. При виконанні розрахунків ефективності прийняті коефіцієнти, отримані із практичних даних і досвіду застосування такого обладнання на ДП «Антонов», а саме:

- скорочення трудомісткості при розкрої матеріалу на 60%;
- скорочення трудомісткості при укладанні матеріалу на 30%;
- скорочення витрат матеріалів на 20%.

11. Вартість 1 кг вуглецевого препрега прийнята 180 USD, на основі скляних волокон - 120 USD.

12. У розрахунках враховувалося зниження трудомісткості виготовлення композитних конструкцій по 95% кривій Райта.

13. Вартість 10 ліцензій модуля пошарового моделювання 111082,0 USD.

14. У розрахунках врахована вартість навчання фахівців роботі з ПЗ «FiberSim».

Виконавши розрахунки одержимо економію матеріалів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 - Дані про економію матеріалів з використанням розкрійної машини і їхньої вартості

Кількість літаків, шт		1	12	24
Економія матеріалу, Кг	Вуглепластики	297,0	3564,0	7128,0
Економія матеріалу, кг	склопластики	198,0	2376,0	4752,0
Економія коштів, USD	Вуглепластики	53460,0	641520,0	1283040,0
Економія коштів, USD	склопластики	23760,0	285120,0	570240,0
Сумарна економія коштів по матеріалам, USD		77220,0	926640,0	1853280,0

Джерело: розраховано автором

У результаті використання розкрійних машин і лазерних проекторів вартість витрат на матеріали та працю значно зменшилася. Це дозволило здійснити ефективніше використання ресурсів і відзначити суттєву економію в грошовому еквіваленті. Застосування сучасних технологій вирізання та проектування покращило процес виробництва, сприяючи оптимізації витрат та збільшенню продуктивності.

Отже, для оцінки загальної економії в грошовому вираженні від використання розкрійної машини та лазерних проекторів, ми збираємо дані про заощадження матеріалів і трудовитрат, які отримали внаслідок впровадження цих технологій. Це можна зробити шляхом аналізу таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 - Економія матеріалів і трудовитрат, отримана в результаті застосування розкрійних машин і лазерних проекторів:

Кількість літаків, шт	1	12	24
Економія матеріалів, USD	77220,0	926640,0	1853280,0
Сумарна економія трудомісткості, USD	58013,0	616321,0	1178084,0
Сумарна економія, USD	135233,0	1542961,0	3031364,0

Джерело: розраховано автором

Сумарні витрати при впровадженні ПЗ «FiberSim» і обладнання для автоматизації процесу виробництва деталей із ПКМ для забезпечення програми випуску літаків (12/24 літака в рік) наведені в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 - Сумарні витрати на впровадження програмного забезпечення й обладнання

Кількість літаків, шт	1	12	24
Кількість лазерних проекторів, шт	2	19	36
Кількість розкрійних машин, шт	1	2	3
Вартість обладнання, USD	270720,0	939390,0	1390400,0
Вартість 10 ліцензій ПЗ «FiberSim», USD	1117081,0		
Вартість робіт із впровадження ПЗ «FiberSim», USD	16450,0		
Вартість робіт з монтажу обладнання, USD	8950,0	62950,0	119900,0
Сумарні витрати, USD	1413201,0	2135871,0	2643831,0

Джерело: розраховано автором за матеріалами ДП «Антонов»

Розкрійна машина та лазерні проектори, у поєднанні з програмним забезпеченням «FiberSim», призначені для оптимізації виробничих процесів у виготовленні літаків. Їхнє використання дозволяє значно зменшити витрати на працю та матеріали при виробництві кожного літака.

Щоб розрахувати ефективність цих технологій, сумарну економію (загальні заощадження) поділяють на кількість виготовлених літаків у конкретній серії. Таким чином отримуємо економію трудовитрат і матеріалів для кожного окремого літака. Цей підхід дозволяє краще оцінити конкретні вигоди від використання новітніх технологій у виробництві літаків.

- при темпі випуску 12 літаків/рік - 128 580 USD;
- при темпі випуску 24 літака/рік - 126 307 USD.

У даному контексті розглядається ефективність впровадження автоматизованого обладнання та пошарового моделювання в процес виробництва літаків. Аналізуються різні темпи виробництва - 12 та 24 літаків на рік, і визначається період окупності інвестицій у ці технології.

Розглянемо результати отриманих досліджень. Зазначено, що період окупності інвестицій для програми виробництва 12 літаків на рік відбудеться після виробництва 17-го літака, а для програми 24 літаків на рік - після виробництва 21-го літака.

Це означає, що витрати на впровадження автоматизованого обладнання і пошарового моделювання будуть повністю компенсовані економією, яку ці технології дозволяють здійснити в процесі виробництва. Суттєва роль у зменшенні вартості продукції відводиться розкрійній машині та лазерним проекторам, які спільно з програмним забезпеченням "FiberSim" допомагають оптимізувати виробничі процеси.

Це важливо, оскільки зниження собівартості продукції призводить до збільшення прибутку. Такий підхід до автоматизації виробництва не лише раціональний з економічної точки зору, але й сприяє підвищенню конкурентоспроможності компанії на ринку авіаційних виробників.

Економічний ефект у досягненні був здобутий завдяки впровадженню сучасних технологій, які значно зменшили роль ручної праці у виробництві. Це призвело до істотного зростання продуктивності операцій, а саме у 5–7 разів у порівнянні з традиційними, ручними методами. Розрахунки економічної ефективності впроваджених технологій дозволили оцінити, наскільки виправданим було їх використання. Зменшення операційних витрат мало прямий вплив на господарські показники, зокрема на чистий прибуток. Це сприяло позитивним змінам у фінансовому стані ДП «Антонов».

У грудні 2020 року з метою забезпечення потреб Збройних Сил України ДП «Антонов» уклали угоду на замовлення трьох Ан-178. Сума контракту – майже 3 млрд гривень, термін виконання робіт – чотири роки під державні гарантії. В АТ «Укресімбанк» було відкрито кредитну лінію на суму 2,98 млрд. грн.

Визначимо ефективність залучення позикових коштів для ДП «Антонов» шляхом побудови комплексної моделі (табл. 3.10).

Таблиця 3.10 - Розрахунок оптимальності структури капіталу ДП «Антонов» у 2022 році

Показник	Частка залученого капіталу			
	37% Існуюча структура	30%	40%	60%
1. Капітал, разом, тис. грн.	15340438,0	15340438,0	15340438,0	15340438,0
2. Власний капітал, тис.. грн.	9659602,0	10738306,6	9204262,8	6136175,2
3. Залучений капітал, тис. грн.	5680836,0	4602131,4	6136175,2	9204262,8
4. Сума кредиту	17042508	1380639,4	1840852,6	2761278,8
5. Прибуток до сплати відсотків, тис. грн.	1559572,0	1559572,0	1559572,0	1559572,0
6. Відсотки за позики, тис. грн. (10% x p.4)	170425,1	138063,9	184085,3	276127,9
7. Прибуток, тис. грн. (p.5 – p.6)	1389146,9	1421508,1	1375486,7	1283444,1
8. Податок на прибуток, тис. грн. (18% x p.7)	250046,4	255871,5	247587,6	231019,9
9. Чистий прибуток, тис. грн. (p.7 -p.8)	1139100,5	1165636,6	1127899,1	1052424,2
10. Рентабельність власного капіталу, % (p.9 / p. 2)	11,8	10,9	12,3	17,2
11. Рівень фінансового важеля	0,59	0,43	0,66	1,50

Джерело: розраховано автором за матеріалами ДП «Антонов»

При розрахунку використано значення ставки відсотка за кредит, отриманий у відділенні АТ «Укрексімбанк», яке дорівнює 10 %.

Результати аналізу показують, що оптимальним варіантом відношення між власним та позиковим капіталом на підприємстві, який максимізує рівень фінансового левериджу та рентабельність власного капіталу, є четвертий варіант. У цьому варіанті коефіцієнт фінансового левериджу дорівнює 1,50, а рентабельність власного капіталу складає 17,2%. Зазначений варіант включає 40% власного капіталу та 60% позикового. Це свідчить про те, що зі збільшенням частки позикових коштів у загальній структурі капіталу підприємство досягає вищого рівня прибутку на власний капітал.

Оптимізація структури капіталу для підприємства в майбутньому є ключовим завданням, яке може значно покращити його фінансові результати. Цей процес передбачає ретельне врахування різних факторів з метою досягнення оптимального співвідношення власних та залучених коштів. Головною метою є забезпечення найвищої фінансової рентабельності та прибутковості, а також збереження фінансової стійкості підприємстві.

Врахування різних факторів, таких як ринкові умови, ризики, ступінь забезпеченості власного капіталу, дозволяє підприємству уникнути негативних наслідків, пов'язаних з диспропорцією структури капіталу. Досягнення і збереження оптимальної структури капіталу для підприємства є важливим завданням, яке повинно відповідати основним цілям фінансування та сприяти його сталому розвитку. Це також має створювати умови для отримання максимального прибутку при мінімальних витратах на його формування.

Дослідження показують, що структура капіталу суттєво впливає на фінансові результати діяльності підприємства. У ДП «Антонов» наявний достатній обсяг власного капіталу, що є позитивним аспектом. Однак керівництву підприємства слід постійно оцінювати наслідки кожного джерела фінансування для фінансового стану підприємства і уникати неоптимальної структури джерел формування фінансових ресурсів шляхом їх оптимізації.

ВИСНОВКИ

У роботі узагальнено та поглиблено практичні і методичні засади формування та використання оборотного капіталу авіабудівного підприємства, що дозволило сформулювати науково-обґрунтовані рекомендації щодо вибору напрямів удосконалення процесу формування та використання оборотного капіталу. Результати дослідження дали змогу сформулювати такі висновки:

1. Визначено, що наявність оборотних капіталу є однією з важливих умов безперервності виробничо-господарської діяльності підприємства та відповідно визначається безперервністю руху оборотного капіталу, оскільки є його матеріалізованою формою. Процес операційної діяльності супроводжується трансформацією матеріалізованих форм оборотного капіталу та обумовлює його безперебійний кругообіг.

Доведено, що головним завданням у визначенні структури джерел формування оборотного капіталу в залежності від форми власності підприємства є досягнення їх збалансованості, урахуванні їх економічних потреб та фінансових можливостей.

Стверджуємо, що на сьогоднішній день відсутня універсальна методика аналізу оборотного капіталу підприємства, яка включала б в себе чітко визначений набір аналітичних показників та коефіцієнтів. Запропоновано проводити аналіз та оцінку ефективності використання оборотного капіталу за певним набором фінансових показників – ефективність використання грошових коштів, ефективність використання джерел фінансування оборотних активів, ризикованість джерел фінансування оборотних активів, ризиковість оборотних активів. Пропонуємо визначити інтегральний показник ефективності використання оборотного капіталу за впливу фондівіддачі і рентабельності оборотного капіталу.

2. Визначено, що ДП «Антонов» у звітному періоді продемонструвало позитивні фінансові результати, отримуючи прибуток. За

цей час спостерігалось зростання чистого прибутку на 20%, що складає 1256669,0 тис. грн. Це збільшення було обумовлено підвищенням чистого доходу на 30%, а також зростанням сум інших операційних, фінансових та загальних доходів, а також зменшенням витрат на збут та фінансових витрат.

Підприємство мало надлишки оборотного капіталу у 2020 і 2021 роках, але в 2022 році сталося дефіцит цього капіталу. Загалом, аналізуючи отримані результати, можна відзначити зростання потреби підприємства в оборотному капіталі. Аналізуючи структуру оборотних активів, можна визначити, що вона є неоптимальною. Запаси, як низько ліквідні активи, займають значну частку - 43,2%, середньо ліквідні активи становлять 38,0%.

Спостерігаємо зростання простроченої дебіторської заборгованості з 21,0% до 25,0% протягом періоду з 2020 по 2022 роки. Це свідчить про збільшення ризику непогашення боргів і може сигналізувати про зменшення ефективності використання дебіторської заборгованості. Водночас частка швидко ліквідних активів складає всього 9,5% в структурі оборотних активів на кінець звітного року.

Розрахунки показують, що інтегральний показник ефективності використання оборотного капіталу ДП «Антонов» зменшується на 0,02, що вказує на невелике зниження ефективності використання оборотних активів. Поглиблений аналіз показує, що існують резерви для підвищення ефективності управління оборотним капіталом. Загальна ефективність використання оборотних коштів не досягає високого рівня, що свідчить про необхідність підвищення її якості.

Підприємство має проблеми у збалансованості надходження та витрачання грошових коштів, що може призводити до зниження ефективності управління оборотними коштами. Рівень ефективності залишається низьким, і це вказує на необхідність вжиття заходів для покращення ситуації.

3. Запропоновано напрями поліпшення процесу формування та ефективності використання оборотного капіталу ДП «Антонов». Зростання оборотних коштів на підприємстві може відбутися за

рахунок кількох стратегій. По-перше, оптимізація тривалості фінансового та операційного циклів може сприяти швидшому обертанню коштів, що в свою чергу дозволяє ефективніше використовувати ресурси підприємства. По-друге, скорочення частки розрахунків з постачальниками, які вимагають утримання грошових резервів на банківських рахунках, може полегшити доступність коштів для інших потреб. Використання акредитивної форми розрахунків може допомогти у вирішенні цього питання.

Менеджерам рекомендується впроваджувати методи управління дебіторською заборгованістю. Одним із ефективних заходів може бути рефінансування, тобто перегляд умов оплати з метою забезпечення більш ефективного обігу грошових коштів в компанії. Також важливо встановлювати жорсткі терміни розрахунків з клієнтами, щоб уникнути можливих проблем із затримками в оплаті. Усі ці заходи спрямовані на збереження ліквідності та забезпечення вчасних розрахунків, що є ключовими аспектами ефективного фінансового управління підприємством.

Запропоновано використання банківського факторингу як ефективного методу рефінансування дебіторської заборгованості для ДП «Антонов» від АТ «Укрексімбанк». Такий підхід дозволяє підприємству швидко отримати доступ до грошових коштів, покращуючи їхні фінансові показники та ліквідність. Важливо також враховувати вартість факторингу, яка може включати комісії та відсотки за послуги банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борзенко В. І. Комплексний підхід до оптимізації оборотного капіталу підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Економічні науки*. 2020. № 1(3). С. 59-63.
2. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 2. С. 16–22.
3. Булат Г. В., Гуменюк А. Ф. Аналіз дебіторської заборгованості та напрями удосконалення управління нею. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 222–226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2020_1_41 (дата звернення: 01.10.2023).
4. Дробишева О. О., Гречка А. О. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості промислового підприємства з метою підвищення рівня його платоспроможності. *Вісник НУВГП Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 66–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdndiceen_2019_1_11 (дата звернення: 01.10.2023).
5. Дуброва Н. П., Лисуха І. В. Аналіз структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві. *Інтернаука : Міжнародний науковий журнал*. 2020. № 18(2). С. 13–18. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2020_18\(2\)__4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2020_18(2)__4) (дата звернення: 10.09.2023).
6. Дукаль Г.С. Управління обіговим капіталом та його вплив на фінансовий стан підприємств. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu//19_1/181_Dukal_19_1.pdf (дата звернення: 21.09.2023).
7. Коваленко О.В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2019. Випуск 41. С. 203-208.

8. Кошельок Г. В., Малишко В. С., Малікова І. П. Факторний аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 5, С. 67-72.
9. Купріна Н. М., Ступницька Т. М., Антонюк О. П., Величко О. М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Вип. 3. Т. 13. С. 46–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2021_13_3_6 (дата звернення: 15.10.2023).
10. Маринович О. О., Шухманн В. А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_1_49 (дата звернення: 05.09.2022).
11. Мордань Є. Ю., Сумченко А. О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. *Вісник Сумського державного університету*. Сер. Економіка. 2019. № 4. С. 24–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_5 (дата звернення: 07.10.2023).
12. Носирев О. О. Бабіч І. Є., Попова В. О. Формування механізму управління оборотним капіталом промислового підприємства у кризових умовах господарювання. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Економічні науки*. 2020. № 2 (4). С. 93-97.
13. Роганова Г.О. Прогнозування забезпеченості оборотним капіталом підприємства. *Ефективна економіка*. 2020, №2. С.54-61.
14. Собчишин В. М., Драчук С. О., Джангіров О. Г., Домбровський А. Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення кризи неплатежів. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_34 (дата звернення: 02.10.2023).
15. Стратійчук В. Стратегічна карта управління оборотними активами підприємства торгівлі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2021. № 2. С. 53–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2021_2_6 (дата звернення: 01.10.2023).
16. Талах Т. А., Бондарук Х. В., Хилько О. В. Напрями удосконалення методики аналізу ефективності використання активів підприємства.

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія «Регіональна економіка». 2020. Вип. 17 (67). С. 213-224.

17. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка та держава.* 2021. № 4. С. 157–162.

18. Шереметинська О.Г. Дебіторська заборгованість підприємства як об'єкт управління. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України».* Київ. 2021. С.156-158.

19. Шереметинська О. Г. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу за допомогою факторного аналізу. *Технології XXI сторіччя: Збірник тез за матеріалами 26-ої міжнародної науково-практичної конференції (24-26 листопада 2021р.).* Ч.2. Суми: СНАУ, 2021. С. 85-86.

20. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. *Бізнес Інформ.* 2020. № 11, С. 337–346.

21. Koliass G, Arnis N. The optimal allocation of current assets using mean-variance analysis. *Journal of Accounting and Management Information Systems.* 2019. №1. P. 50-72.

22. Popova, N., Kataiev, A., Nevertii, A., Kryvoruchko, O., Skrynkovskyy, R. Marketing aspects of innovative development of business organizations in the sphere of production, trade, transport, and logistics in VUCA conditions. *Estudios de Economia Aplicada.* 2021. № 38(3), P. 1-14.

23. Zimon, G. The impact of quality management systems on the efficiency of current assets management in small commercial enterprises. *European Research Studies Journal.* 2019. 22(4). P. 308–316.

ДОДАТКИ